

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Heilbrengend voor alle mensen

Want de genade Gods is verschenen, heilbrengend voor alle mensen, om ons op te voeden, zodat wij, de goddeloosheid en wereldse begeerten verzakende, bezadigd, rechtvaardig en godvruchtig in deze wereld leven, verwachtende de zalige hoop en de verschijning der heerlijkheid van onzen groten God en Heiland, Christus Jezus, die Zich voor ons heeft gegeven om ons vrij te maken van alle ongerechtigheid, en voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in goede werken.

Titus 2 : 11—14.

De beginwoorden van onze tekst hebben nog al eens de aandacht getrokken: de genade Gods is verschenen, heilbrengend voor alle mensen. Kan dat, zo heeft men gevraagd met het oog op wat de Schrift ons elders leert, wel waar zijn? Is Gods genade wel inderdaad heilbrengend voor alle mensen? Er is toch geen algemene genade en God is niet gunstig gezind jegens iedereen. De genade Gods is particulier en God gaat uitverkiezend te werk.

Om uit de moeilijkheid, die men hier voelde, te komen, heeft men wel voorgesteld om in plaats van 'alle mensen' te lezen 'allerlei mensen'.

Onze tekst zou dan willen zeggen, dat Gods genade heilbrengend was voor allerlei slag van mensen, voor mensen van allerlei stand en rang, allerlei aard en aanleg.

Maar afgezien van de vraag of de weergave 'allerlei mensen' inderdaad mogelijk is, is het, dunkt me, ook niet nodig daartoe de toevlucht te nemen. En ons geloof in de uitverkiezing Gods hoeft ons niet te verhinderen te erkennen, dat Gods genade heilbrengend is voor alle mensen. We zouden immers toch ook niet willen beweren, dat de genade Gods wel eens onheilaanbrengend zou kunnen zijn voor sommige mensen?

Het komt er maar op aan de bedoeling van onze tekst goed te verstaan.

Onze tekst begint met het woordje 'want'. Dat geeft aan, dat onze tekst een motivering wil geven voor wat in het voorgaande werd gezegd.

De apostel Paulus heeft daarin aangewezen, hoe de leden der Kerk zich hebben te gedragen, de verschillende leden der Kerk, de oude mannen en de oude vrouwen, de jonge vrouwen en de jonge mannen en de slaven. En dat, opdat het woord Gods niet gelasterd worde, opdat de tegenstander tot zijn beschaming niets ongunstigs van ons hebbe te zeggen, om de leer van God, onze Heiland, in alles tot sieraad te strekken.

En dan komt onze tekst. Waarom moeten de leden der Kerk zo leven, als de apostel heeft aangegeven? Omdat de genade Gods verschenen is, heilbrengend voor alle mensen, om ons op te voeden. In plaats van: óm ons op te voeden, zouden we liever vertalen: dóór ons op te voeden.¹⁾ De genade Gods is juist daardoor als heilzaam voor alle mensen aan de dag getreden, dat zij ons opvoedt, ons leden van de Kerk.

De genade Gods wil ons opvoeden. En waartoe? Vooreerst, dat wij de goddeloosheid en de wereldse begeerten verzaken. De apostel Paulus schreef in de eerste plaats aan mensen, die oorspronkelijk heidenen waren geweest en dus buiten God en Gods normen om leefden en in wie de begeerten van deze wereld, van deze zondige wereld werkten. Nu de genade Gods wil ons er toe brengen daarmee te breken, wil verhoeden, dat we daar opnieuw in zouden vervallen. In tegenstelling daarmee wil de genade Gods ons

maken tot mensen, die bezadigd, rechtvaardig en godvruchtig in deze wereld leven.

Bezadigd, dat is bezonnen, verstandig, zich zo gedragen, dat men zich niet laat meeslepen door zijn hartstochten en daardoor tot onverantwoordelijke daden komt.

Rechtvaardig, dat wil hier wel zoveel zeggen als eerlijk en oprecht met de naaste omgaan, hem niet slecht en gemeen behandelen, maar voor zijn eer en welzijn wakend.

Godvruchtig, dat is de Here vrezen en zijn woord bewaren.

Wanneer wij ons nu door de genade Gods laten opvoeden en zo in deze wereld leven, dan strekken wij de leer van God, onze Heiland, tot sieraad, dan komt het heilbrengende van Gods genade alle mensen wel duidelijk voor de aandacht te staan, alle mensen nl., die met ons in aanraking komen.

Wat een verschil is er toch met mensen, die er onbezonnen en roekeloos op weg leven; geld en gezondheid verspillend en voor wie de naaste alleen maar iemand is om er profijt van te trekken of om er zijn lust mee te drijven; die zich ook om God noch gebod bekommeren.

Hier wordt de menselijke samenleving kapot gemaakt en bedorven. Hier wordt nood en ellende geboren.

Mensen, die in zo'n samenleving verkeren en dan zien, waartoe de genade Gods ons heeft opgevoed, moeten wel het heilzame van de genade Gods voor het menselijk leven erkennen.

En dan is er nog iets. De genade Gods wil ons maar niet opvoeden tot mensen, die bezadigd, rechtvaardig en godvrezend in deze wereld leven. Men zou nog kunnen vragen: wat voor zin heeft het, als het hiermee toch uit is?

Maar ons wordt ook een verder reikend uitzicht geboden: verwachtende de zalige hoop. De zalige hoop, dat is hier dat waarop wij hopen, wat ons dus toegezegd is. Van zalige hoop wordt hier gesproken, omdat wat ons is toegezegd ons gelukkig maakt. Bedoeld is hier wel het ons beloofde heil. En de verwelkoming daarvan valt samen met de verschijning der heerlijkheid of met de heerlijke verschijning van Christus Jezus, die hier met grootse namen genoemd wordt: onze grote God en Heiland. Zo komt zijn luister wel uit. Ook op zijn heerlijk verlossingswerk wordt hier gewezen: die Zich voor ons heeft ge-

UIT DE INHOUD:

Heilbrengend voor alle mensen	H. V.
Een „ellendigheid“ onzer kerken	C. V.
Gevaarlijke theologie in Duitsland (II)	J. M.
Geyl over Huizinga (I)	R. H. B.
De Kerk of Christus (II)	G. V.
Rondblik	H. S.
Ingezonden	A. P.
Persschouw	C. V.
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

ven om ons vrij te maken van alle ongerechtigheid, en voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in goede werken.

Dat is dus waarvoor Christus zich gegeven heeft en dat Hij ook bij zijn komst in heerlijkheid tenvolle zal verwerklijken: een menselijke samenleving, waarin het kwaad niet meer zal worden gevonden en dus ook geen onheil, maar waar men elkaar in liefde dient en God in volle overgave gehoorzaamt.

Dat is onze toekomstverwachting.

Weer, wat een verschil bij een wereld, die schier geen verwachtingen meer kent en wier profeten sombere nihilisten zijn.

Wanneer we ons dus zo door Gods genade laten opvoeden en als bezadigde, rechtvaardige, godvruchtige mensen in het leven staan en tevens met een inhoudsvolle verwachting, wat moet dan het heilzame van Gods genade alle mensen, die met ons in aanraking komen, duidelijk worden.

En dat is Gods bedoeling.

Wij moeten ons zo laten opvoeden. Daarom geeft de apostel Paulus ook zijn vermaning aan de gemeenteleden, aan mannen en vrouwen, ouden en jongen, heren en knechten. Wij moeten als goede deugdelijke christenen in het leven staan. Opdat zo het heilbrengende van Gods genade iedereen voor ogen komt te staan.

God wil zich immers een ontelbare schare vergaderen uit alle geslacht, taal en volk. En daaraan moet de Kerk dienstbaar zijn.

Roodeschool.

H. Venema.

¹⁾ Dit op voetspoor van D. Holwerda, De Reformatie, 26e jrg. blz. 5, en Joach, Jeremias, N.T.D.

Een „ellendigheid“ onzer kerken

Het is de gewoonte van veel kranten om in de laatste nummers van het oude of de éérste van het nieuwe jaar een beschouwing te geven over wat voorbij ging of over wat men hoopt of vreest dat komen zal.

Voor deze gewoonte zijn wel goede redenen en gronden aan te voeren. Een mens heeft nu eenmaal behoefte een periode die voorbij ging te overzien en te taxeren. En hij kent ook de drang bij een keerpunt in eigen leven of dat van kerk, volk of staat te vragen naar dat wat zorg baart, wat voorziening eist, wat vóór alles moet worden gedaan.

* * *

Wanneer we het thema van zo'n artikel in ons blad zo omschrijven dan kan het, dunkt me, niet anders of ieder lezer wéét waar het dan over zal gaan.

Het moet immers handelen over een bepaald verschijnsel dat zich steeds duidelijker

laat merken in onze kerken en dat een funeste invloed uitoefent op het leven, de arbeid, de werfkracht daarvan. Een verschijnsel, dat, erger nog, het leven in de kerken vergiftigt en haar de zegen des Heren rooft.

Nee, dat verschijnsel is niet het verschil van inzicht dat er ten aanzien van allerlei kwesties bestaat.

Zo iets is in een levende, een gelovende kerk een van zelf sprekende zaak. Algehele eenheid van opvattingen is er in de wereld van de kerk, zo zei Brummelkamp eens, alleen op een kerkhof en in een Jezuïetenklooster.

We hoeven daarom over allerlei verschil van opvatting die zich blijft bewegen binnen de band der gehoorzaamheid aan het Woord van God niet te treuren. Integendeel, dat is de openbaring van de echte pluriformiteit der kerk. Zij is het middel tegen de altijd

dreigende verstarring van het kerkelijke leven. Zij is ook het middel waardoor broeders en zusters elkaar kunnen kritiseren en corrigeren om elkaar op die wijze te dringen naar een nauwer binding aan het woord van God.

Zulk een verschil van opvatting is speciaal een verschijnsel dat een ware reformatie der kerk kenmerkt. Als Góð een reformatie geeft worden immers allerlei oude opvattingen en tradities weggebroken en moeten nieuwe wegen worden gebaad, de oplossing voor nieuwe vragen worden gezocht, nieuwe verbanden worden gelegd enz. En dat alles gaat nu eenmaal nooit zonder dat zich verschil van opvatting openbaart en langzaam, soms pas na veel strijd, een gemeenschappelijke overtuiging groeit.

* * *

Neen, het verschil van opvatting over allerlei is niet het euvel waarover we ons bezorgd behoeven te maken.

Dát is wat anders.

Het is het beangstigende feit, dat de **verhouding onder de broeders soms helemaal niet zo is als God dat wil**.

Wanneer ik dit zeg — ik wil dat met alle nadruk verzekeren — kijk ik **niet** naar één kant.

En evenmin wil ik over het hoofd zien, dat in heel veel gemeenten een prachtige, echte christelijke broederschap heerst.

Maar dit vooropgesteld, moet toch ook gezegd worden, dat het voorkomt, dat de verhouding tussen de broeders **niet** is zoals de HERE dat wil.

Het komt voor dat de broeders elkaar negeren, zich tegen elkaar afzetten, elkaar wantrouwen, elkaar verdacht maken.

Er zijn in dat opzicht — het moet ook eens publiek worden gezegd — erge dingen onder ons geschied.

In sommige plaatsen is het zelfs zo, dat de broederband werd gescheurd en haat en nijd de verhoudingen gingen beheersen.

Het komt al weer voor — net als vóór de vrijmaking — dat medebroeders worden geëtiketteerd naar het krantje waaraan ze meewerken, of... dat ze lézen!

Net als vóór de vrijmaking worden ze in verband daarmee ook weer voor beroepen, preek- of spreekbeurten gekwalificeerd of gediskwalificeerd.

Het komt voor dat men niet meer „open” is onder elkaar. Dat men die openheid reserveert voor de momenten wanneer men onder de „vriendjes” is.

De reflexen van dit alles zijn af en toe reeds openlijk aan de dag getreden.

Er is „polemie” in onze pers gevoerd die herinnerden aan het slechtste op dit gebied uit de tijd vóór de oorlog.

Het is ieder bekend — ik spreek niet over oorzaken en schuld, ik constateer alleen het feit — dat het tussen de bonden van Meisjes- en Jongelingsverenigingen niet goed zit. En dat het evenmin in het G.P.V. goed is.

In verband met deze verschijnselen worden onze kerken op dodelijk ernstige wijze geconfronteerd met het „helse verschijnsel” — het woord is van K.S. — van het sektarisme. Als men met of rondom een krantje, of met en door middel van een organisatie, of met of door een groep daarin een „front” gaat vormen, dan is dat demonische kwaad er reeds levensgroot. En dan wordt alle gepraat over kerk en gemeenschap der heiligen een belaching en een gruwel in de ogen des Heren.

* * *

Omtrent de oorzaak van deze liefdeloosheid, deze vernieling van de gemeenschap der heiligen leeft onder ons veelal een eigenaardige opvatting.

Ze is in hoofdzaak de volgende.

Een broeder staat een enigszins afwijkend gevoelen voor. Hij heeft een of meer ideeën die ietwat anders zijn dan de gangbare. Hij handelt in een bepaalde situatie anders dan de meerderheid wil of doet. Wat deze en andere broeders deden of doen acht men dan bedenkelijk of zelfs gevaarlijk. En nu gaat men er tegen in! Men slaat er op los. Daarbij worden dikwijls bedoelingen gesuggereerd of konsekwenties uit een standpunt getrokken die de verdedigers ervan verfoeien. Men gaat over de zo in geding komende kwesties uiteraard ook polemiseren in de pers. Schilder heeft immers gezegd dat wie niet polemiseert niet bekeerd is. De „waarheid” en het „recht”

moeten toch „gehandhaafd” worden! Er moet een halt worden toegevoerd aan een kwaad dat dreigt. Spreken met de betrokkenen doet men niet. Dat is „personalistisch”. Men **schrijft**. Zwart op wit. Bovendien: als de zaak „verder komt” is het goed het een en ander „zwart op wit” te hebben.

Ik weet van een geval waarin een broeder een kerkeraad over een zaak interpelleerde en daarbij schreef dat hij een antwoord begeerde zwart op wit, opdat, indien hij zich later op meerdere vergaderingen zou moeten beroepen, hij deugdelijk bewijsmateriaal wilde hebben! Zo strijdt men dikwijls. En het moet dan buigen of barsten.

En zo komt de tegenstelling, de verwijdering, de scheur. Dat is wel verdrietig. Theoretisch geeft men dat althans toe. Maar het kan niet anders. In de Naam des Heren moeten de „vijanden” verhouwen worden. We moeten ze „aanpakken”. Zo nodig, en liefst spoedig, moet het „apparaat” van de kerkelijke tucht „in werking” worden gesteld.

Op deze wijze ontstaan in de kerk al heel gauw partijen. En iedereen wordt aangesproken, opgeroepen ook partij te kiezen. Wie het niet doet is een slappe, een halve. Soms hebben maar weinigen de kracht iedere partijkeus te vervloeken. De openheid naar alle kanten gaat ontbreken. Alleen partijgenoten spreken openhartig met elkaar. Tegenover de anderen is men „koel”. Partijgenoten maken de plannen en overwegen de kansen. Als een kerkelijke vergadering, een kerkeraad- of classis-vergadering gehouden is, rinkelen de telefoontoestellen om geestverwanten en supporters op de hoogte te stellen van de stand van zaken. Een partijmentaliteit vergiftigt de zielen en veroorzaakt een dodelijk gevaarlijke bewustzijnsverenging. Men ziet in de tegenstanders niets anders dan dragers van de verwerpers van eigen geliefde ideeën. En de gesprekken worden bijna uitsluitend gevoerd over de in geding zijnde kwesties of geschillen.

Inderdaad, zo denkt, spreekt en handelt men soms.

Ik sprak er daarbij nog niet eens van, dat de discussie en de polemie soms ook gemeen, leugenachtig, ja, demonisch worden kan.

En zo komt de liefdeloosheid, de verwoesting van de gemeenschap der heiligen.

* * *

Staan nu de zaken nu inderdaad zoals velen dat menen?

Welnee!

Men zet ze zo precies op hun kop. Men ziet voor **oorzaak** aan wat **gevolg** is en voor **gevolg** wat **oorzaak** is.

Tijdens mijn ziekte heb ik mij nog weer eens verdiept in het leven en de werken van Dr Mr Willem van den Bergh. De lezers van Opbouw hebben dat misschien wel gemerkt. Dat bezig zijn met deze ootmoedige grote was zeer beschamend. Toch ook weer vertroostend.

Onder het vele dat ik las trof mij vooral één uitspraak.

Ze werd geschreven midden in de felle kerkelijke strijd die op de Doleantie uitliep.

Hier is zij: „Ik kom dagelijks meer tot inzicht en ervaring, dat de oorzaken waarom de Heere ketterijen, scheuringen, onvruchtbaarheid en afval over ons vaderland en de gemeente brengt, vooral in het **gebrek aan barmhartigheid** tegenover armen, zieken en allerlei soort van lichamelijk en stoffelijk ellendigen gelegen is. — De redenen, waarom Israël naar de ballingschap ging en waarom Christus zelf aan de Israëlieten hun aanstaande verwoesting aanzegt, wijzen daarop”.

Dit is een merkwaardige uitspraak.

Van den Bergh wijt daarin immers **alle ellende** der kerk — leest u maar: scheuringen, ketterijen in de kerk, onvruchtbaarheid, afval van de kerk — aan een wortelkwaad. Namelijk aan het gemis aan barmhartigheid. Hij noemt wel speciaal de barmhartigheid zoals zich die tegenover ellendigen van allerlei soort moet openbaren. Maar het spreekt van zelf, dat hij tegelijk ook denkt aan het gemis van iedere andere vorm van barmhartigheid en barmhartigheidsbetoon.

Ja, deze uitspraak klinkt ons vreemd in de oren!

Ik heb er eerst ook vreemd tegen aangekeken.

Zulke dingen hoort men „onder ons” nooit. Ze zijn zo heel iets anders als wat in dit opzicht onder ons gangbaar is.

En toch heeft het woord van Van den Bergh

steeds meer indruk op mij gemaakt. Vooral als men zich rekenschap geeft van de „bewijzen” die Van den Bergh voor het door hem gezegde aanvoert, zal de waarheid ervan steeds duidelijker aan het licht treden. Spreekt onze Heiland — om Hem alleen te noemen — er niet van dat eenmaal juist zij die niet barmhartig zijn geweest verdoemd zullen worden? Noemt Hij die onbarmhartigheid zelfs niet als **enige** grond voor het oordeel in Matth. 25? Wordt er niet telkens in de Schrift over geschreven, dat de grote, fundamentele zonde der kerk het gemis is aan onderling liefdebetoon? Van liefde, die als ze zondaren betreft altijd het karakter van barmhartigheid draagt? Hoe vaak en met hoe grote kracht heeft Paulus niet de liefde, de barmhartigheid als het eerste, het allesbeheersende van het christelijke, van het kerkelijke leven genoemd.

Het getuigde inderdaad van de scherpe, geestelijke visie, van Van den Bergh dat hij het gemis aan werkelijke, aan concrete barmhartigheid als de bron van alle kerkelijke ellende, ook van ketterijen en scheuringen aanwees.

* * *

Zo juist lazen we aan tafel uit de mooie vertaling van het Nieuwe Testament, welke door de Willibrordstichting is uitgegeven. Ef. 4 : 25 v.

Laat ik daar een paar verzen uit overschrijven. Daarin vinden we namelijk alles wat we in dit verband nodig hebben. Paulus schrijft daar het volgende:

Daarom, doet de leugen weg en laat ieder met zijn naaste de waarheid spreken, want wij zijn elkanders ledematen.

Wordt toornig, maar zondigt niet. De zon mag over uw toorn niet ondergaan, geeft de duivel geen kans.

Spreekt een goed woord, om te stichten, waar het nodig is, tot zegen voor de hoorders.

Alle bitterheid, gramschap, toorn, geschreeuw en gevloek, kortom alle boosaardigheid moet uit uw midden verdwijnen.

Weest voor elkaar goed en hartelijk.

Vergeeft elkaar zoals God u vergeven heeft in Christus.

Weest navolgers van God, zoals geliefde kinderen past.

Leidt een leven van liefde naar het voorbeeld van Christus; die ons heeft bemind, en zich voor ons heeft overgeleverd als offergave en slachtoffer, God tot een lieflijke geur.

Tot zover de woorden van de apostel Paulus.

Wat zijn dat heerlijke woorden!

Maar wat worden ze op onrustbarende wijze in de „ware kerk” veracht!

Stel je voor een kerk waarin alle broeders jegens allen „goed” en „hartelijk” zijn!

Je kunt je zoiets bijna niet voorstellen.

En toch: zó wil Christus het. En zo gééft Hij het ook. Heel graag zelfs. Aan allen die Hem daarom bidden.

Maar als deze „goedheid” en „hartelijkheid” er niet zijn dan komen de ketterijen, de scheuringen, de tweespalt, het wantrouwen, de verwijdering.

En als deze „goedheid” en „hartelijkheid” de onderlinge verhoudingen niet beheerst dan wordt alles maar speciaal ook de polemie slecht. Die krijgt dan soms zelfs een demonisch karakter.

Want al spreek ik met tongen van engelen en mensen, als ik de liefde niet heb, ben ik niet meer dan blinkend koper of een schelle cimbaal.

Al heb ik de gave der profetie, al ken ik alle geheimen en alle wetenschap — ook de ganse theologie — al heb ik het volmaakte geloof dat bergen verzet; als ik de liefde niet heb, ben ik niets.

Al deel ik al mijn bezit uit, al geef ik mijn lichaam prijs aan de vuurdood: als ik de liefde niet heb, baat het mij niets.

* * *

Als men worstelt met deze nood en ellende van onze kerken vraagt men zich natuurlijk af: wat is daartegen te doen?

Het antwoord op deze vraag moet luiden: Zeer weinig!

Achter dit kwaad schuilt een boze, soms demonische geest, waartegen menselijke middelen en wapenen niets vermogen. Die alleen gebroken kan worden door de Geest van God.

Wie werkelijk geconfronteerd werd met deze boosheid heeft de hopeloze machteloos-

heid doorleden, waarin een mens ten aanzien van dat kwaad verkeert.

Het is vooral zo, dat krantengeschrijf tegen deze boosheid volkomen onvruchtbaar is. Dat verergert de kwaal alleen maar. Dat is als olie op dit helse vuur. De zaak waarom het hier gaat ligt immers op een dieper niveau dan waarop men elkaar met argumenten en bewijzen kan bereiken en bewerken.

Dodelijk gevaarlijk is het de tegenstander met gelijke munt te betalen!

Als het hart werd gewond, als men zo weergaloos slecht, leugenachtig, gemeen wordt behandeld, als men aan het volk dat men liefheeft en waarvoor men alles over heeft, als een slappeling, een ketter of misschien zelfs wel als een verrader aan de kaak wordt gesteld, bruist er in de mens één begeren op, namelijk: terugslaan! Maar — als men dat doet plaatst men zich in feite op hetzelfde niveau als de wederpartij!

Er is in deze situatie maar één ding dat kan en dat mag.

Er is maar één ding dat goed is.

Het is, als dat ten minste nog zin heeft: sober de waarheid zeggen. En voorts, dat bovenal, dat in ieder geval de gestalte van

Christus vertonen. Wij moeten, of neen, wij **mogen** dan „in de voetstappen treden” van Hem, „die als Hij gescholden werd, niet terugschold en als Hij leed niet dreigde, maar het overliet aan Hem die rechtvaardig oordeelt”.

En dan mogen we ondanks alle ellende, welke we in de kerk doorlijden ons verheugen in onze Verlosser en Heer. We mogen dan leven naar het diepe en troostrijke woord: Geliefden, verwondert u niet over de brand die in uw midden woedt om u te louteren, alsof u iets ongewoons overkomt. Verheugt u veeleer, naarmate gij deel hebt aan het lijden van Christus; dan zult gij ook juichen van blijdschap, wanneer zijn heerlijkheid zich openbaart. Zalig zijt gij, als gij om Christus' naam smaadt verduurt; het betekent immers, dat de Geest der heerlijkheid, die de Geest van God is op u rust!

Toen de vervolging van Gods kinderen in de veertiger jaren losbrak hebben velen zich met dit woord getroost. Laten we het opnieuw doen als de geschiedenis van de veertiger jaren zich zou gaan herhalen!

C. V.

Gevaarlijke theologie in Duitsland

II

Zoals wij de vorige week schreven, hebben Pfarrer dr Gerhard Bergmann en Pfarrer Paul Deitenbeck in maart j.l., zich tot alle predikanten in de Evangelische Kirche van de Westduitse Bondsrepubliek gewend met een missive, waarin zij zich beslist en duidelijk stellen tegenover een artikel van de doctor in de theologie Zahrnt, in het „Sonntagsblatt”. In dit artikel heeft dr Zahrnt de belijdenis dat Jezus de zoon van God is, bestreden; verder Zijn opstanding ontkend en ook Christus' hemelvaart en wederkomst. Beide bovengenoemde predikanten — Bergmann en Deitenbeck — zijn werkzaam in Westfalen en behoren tot de vaste medewerkers aan het maandblad „Der feste Grund”. Dit maandblad staat onder leiding van Ds Heinrich Jochums van Wuppertal-Küllenhahn, en wordt uitgegeven door de Evangelische Gesellschaft für Deutschland.

In de missive van Gerhard Bergmann en Paul Deitenbeck wordt o.m. gezegd:

„Wij verwerpen ons op de meest besliste wijze, in gehoorzaamheid aan onze Here Jezus Christus tegen elke grensoverschrijding van theologisch onderzoek en uitlegging, welke de wezenlijke inhoud van het bijbelwoord aantast of verandert of ook problematisch stelt. Waar zal het eenvoudig lid van de gemeente van Jezus zich nog aan vasthouden en hoe zal het de weg vinden, als het de Bijbel uitsluitend kan lezen met gebruikmaking van een „theologische logarimentabel”, die inlichten kan over wat geloofwaardig en wat onecht is?”

Wat had Dr Heinz Zahrnt in het bewuste artikel in het Kerstnummer 1960 van het „Sonntagsblatt” geschreven?

Zijn artikel had als opschrift: „De Zoon en de zonen”. De schrijver beweerde met betrekking tot de Zelfkennis van Jezus, dat Hij zichzelf nimmer **Zoon van God heeft** genoemd. Hoogst merkwaardig; deze uitspraak is in strijd met het Nieuwe Testament. Toen Jezus toch in Zijn lijdensnacht voor de hoge raad der Joden stond, zeide de hogepriester Kajafas tot Hem:

„Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon van God”. Daarop heeft Jezus geantwoord: „Gij zegt het”, of zoals onze nieuwe vertaling heeft: „Gij hebt het gezegd”. Matth. 25 : 63 en 64. Bij Markus wordt het nog sterker geaccentueerd. Daar staat: „En Jezus zeide: „Ik ben het. . . .” Mark. 14 : 62.

Attentie,

Ieden van de persvereniging Opbouw

Geeft uw adreswijziging op bij het adres secr.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

Uit het verband blijkt bovendien duidelijk, dat de hogepriester, het antwoord van Jezus — „Gij hebt het gezegd — „Ik ben het” — als een ongehoorde zelfverheffing van Jezus heeft opgevat. Op grond immers van deze uitspraak van Jezus omtrent Zichzelf, scheurde de hogepriester zijn kleed en sprak: wat hebben wij verder nog getuigen nodig? U hebt allen de godslastering gehoord. Wat dunkt U? Wat is uw oordeel? „En zij allen veroordeelden Hem als des doods schuldig”. Mark. 14 : 64.

In het nieuwe Testament wordt uitdrukkelijk geleerd, dat Jezus de Zoon van God is en dat deze belijdenis Hem tot het doodvonnis en de voltrekking daarvan heeft gebracht.

De leer van de twee naturen.

Dr Zahrnt schreef, dat Jezus de Zoon van God zou zijn, niet op grond van een bijzondere fysische gesteldheid, maar op grond van een bijzondere historische verhouding. Bij het „Zoon-van-God-zijn” gaat het „niet om voortbrenging maar om zending”. Hij schreef: „Voortbrengen is een natuurlijke aangelegenheid; zending is een historische categorie”. Voor dr Zahrnt is het begrip zoon Gods een „symbool”.

Deze uitspraken zijn eveneens in strijd met het Nieuwe Testament. Voor het Nieuwe Testament is het Zoon Gods-zijn geen symbool, maar echte, fysische werkelijkheid. Daarom schrijft Paulus in Kol. 1 : 19: In Hem woont de ganse volheid van de godheid lichamelijk. Men denke ook aan de proloog van het Evangelie naar Johannes. Daar staat dat in den beginne het Woord was, en het Woord was bij God en het Woord was God. En dat Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond. Het is niet zo, dat Jezus „eerst op grond van bijzondere historische verhoudingen Zoon van God geworden is, maar juist omgekeerd: Hij werd als de eeuwige Logos vlees. Daardoor werden zijn bijzondere historische verhoudingen eerst mogelijk en werkelijk.

Jezus werd niet Zoon van God op grond van zijn geschiedenis maar Hij is Gods Zoon op grond van Zijn ondoorgrondelijk goddelijk-zijn.

Wanneer dr Zahrnt Jezus „Zoon van God” ziet worden door en uit zijn historische verhoudingen, dan is er vanzelfsprekend geen plaats meer voor de geboorte uit de maagd. Toch wordt de maagdelijke geboorte duidelijk in het Nieuwe Testament betuigd. Dr Z. schrijft, dat de nieuw-testamentische getuigen geen twijfel laten bestaan, dat Jezus een werkelijk mens was, en geen hemelwezen. Het eerste deel van deze zin is juist. — een werkelijk mens — maar het tweede deel — en geen „hemelwezen” — is onjuist. Het nieuwe Testament kent deze tegenstelling niet. Het leert dat bij Jezus beide, schijnbaar tegengestelde uitspraken, gelden. Hij is een werkelijk mens, en Hij is een hemelwezen.

Vergelijk Joh. 1 : 52 en Joh. 3 : 13. „En niemand is opgevaren naar den hemel dan die uit den hemel nedergedaald is, de Zoon des mensen”.

Dr Bergmann en Ds Deitenbeck hebben in het februarinumnummer van het maandblad „Der feste Grund” scherp gereageerd op deze uitingen van Dr Zahrnt. Zij hebben boven hun stuk, waarin zij de meningen van dr Zahrnt aan de kritiek van het Nieuwe Testament onderwierpen, geplaatst: demontage van Christus. Wie loochent dat Jezus Christus bovennatuurlijk is, stelt zich tegenover het getuigenis van het Nieuwe Testament. Die haalt Christus uiteen. Die maakt Zijn waarachtige mensheid los van Zijn waarachtige Godheid. De kerk belijdt beide op grond van het getuigenis van het Nieuwe Testament. Het is zonder meer duidelijk, dat waar de ware Godheid van Christus wordt ontkend, Zijn prae-existentie wegvalt, maar ook Zijn opstanding. Immers in Zijn opstanding heeft Hij krachtig bewezen de Zoon van God te zijn. Rom. 1 : 4. Ook vervalt Zijn hemelvaart en Zijn wederkomst. Dat is eigenlijk de hele belijdenis van het apostolicum omtrent Jezus Christus.

Naar de mening van dr Zahrnt moet Jezus uitsluitend binnen „de grenzen van het historisch mogelijke gezien worden. Wanneer dit zo zou zijn, dan bestaat op z'n minst theoretisch, de mogelijkheid, dat in de 20e eeuw een tweede mens kan verschijnen, wien het gelukt, „dat hij God werkelijk zijn Vader laat zijn”.

De Bijbel

Het zwaartepunt van deze beweringen ligt in het feit dat dr Zahrnt de bijbel niet als gezaghebbend en normatief erkent. Hij is van mening, dat Jezus waarschijnlijk helemaal geen titels voor Zichzelf gewenst heeft, maar dat al de namen of titels van Hem, die wij in het Nieuwe Testament vinden, Hem door de eerste gemeenten gegeven zijn. Al zijn namen als Messias, Zoon des mensen, Zoon Davids, Zoon Gods, Heiland, Heer en God. Deze opvatting deelt dr Zahrnt met vele theologen van onze tijd.

Vragen wij: Hoe weet u dit zo precies? Dan wordt geantwoord: op grond van de resultaten van het historisch-kritisch onderzoek. Dr Bergmann en Ds Deitenbeck stellen hier o.i. terecht tegenover, dat zij bij alle respect voor zuiver wetenschappelijke arbeid, een scherp „neen” willen laten horen tegen alle hypothesen van de „form-geschiedliche” methode, welke praktisch een uitholling van het Nieuwe Testament zijn. Men zal ook het apostolicum ingrijpend moeten corrigeren. Men zal met het geloof der kerk moeten breken. Wat voor een Christenbeeld houdt men over? Bovendien grondt men deze meningen op een „waarschijnlijk”. Dr Zahrnt schreef, dat „waarschijnlijk” de eerste gemeenten de lijst van namen van Jezus hebben samengesteld. Uit dit „waarschijnlijk” volgt dan de praktische loochening van wezenlijke stukken van de nieuw-testamentische boodschap. Hele hoofdstukken of belangrijke pericopen zouden wegvallen, zoals Johannes. Joh. 1 : 17; Lukas 1 en 2; Philipp. 2 : 5; Kol. 1 en 2; Hebr. 1, enz.

Bergmann en Deitenbeck stellen tegenover dit „waarschijnlijk” van de vorm-historische methode, dat zij het liever houden bij het woord van de apostel Petrus (2 Petrus 1 : 16). „Want wij zijn geen vernuftig gevonden verdichtels nagevolgd, toen wij de kracht en de toekomst van onze Here Jezus Christus verkondigd hebben, maar wij zijn ooggetuigen geweest van Zijn majesteit”. Wij hebben Zijn heerlijkheid gezien. Dat schrijft Petrus en dat schrijft Johannes; Joh. 1 : 14 en 1 Joh. 1 : 1—4.

(Slot volgt)

J. Meester.

De staat is geen naaste, doch een organiserend en administrerend lichaam. De staat geeft zonder warmte en de burger neemt „zijn rechten” zonder dankbaarheid. Soms zelfs haalt hij met geraffineerde hebzucht binnen wat hij maar trekken kan. Het eergevoel, dat vorige geslachten kenden om niet dan in de uiterste noodzaak „de hand op te houden”, is veelszins teloor gegaan zowel bij agrarische en industriële subsidie-trekkers, als bij kleine luyden. Daarom zijn de sociale wetten — naast een grote zegen — mede een groot gevaar geworden voor patroon en arbeiders. Immers zij beroven ons voor een groot deel van onze naaste.

N. Baas.

Geyl over Huizinga

I

In de „Mededelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Afd. Letterkunde” verscheen vorig jaar een door P. Geyl op 13 februari 1961 voor de Akademie uitgesproken rede „Huizinga als Aanklager van zijn Tijd”¹⁾. We willen voor onze lezers op een enkel punt deze rede bespreken, omdat ze ons in staat stelt historici als Geyl en Huizinga nader te belichten. Ze stelt bovendien verschillende problemen aan de orde, die ieder, die van geschiedenis houdt, blijven boeien. Voorts zullen de ouderen onder onze lezers zich herinneren, welk een opgang Huizinga's boek „In de schaduw van morgen” in het jaar 1935 maakte. Het beleefde in korte tijd vele drukken: in 1938 verscheen reeds de achtste. Geyl deelt mede, dat toen vertalingen in negen talen over Europa waren verspreid. Ook in gereformeerde kring trok het boek sterk de aandacht. In „De Reformatie” gaf Ir ter Brugge een uitvoerige recensie in een drietal artikelen en dr K. Schilder maakte het boek tot onderwerp van een Kerstmeditatie onder de veelzeggende titel „In het licht van morgen”²⁾.

Geyl heeft zich in deze rede gezet tot een brede bespreking van Huizinga's oeuvre en met name van die geschriften, waarin deze de staf brak over eigen tijd en een analyse probeerde te geven van de geestelijke en morele situatie, waarin Europa zich destijds bevond. Daarbij tracht Geyl door te dringen tot de dieper liggende motieven, die Huizinga in zijn historische werk beheersten en die hem leidden tot de cultuurhistorische analyses van eigen tijd. Geyl had reeds eerder over Huizinga geschreven in een artikel, dat een plaats vond in zijn „Nederlandse Figuren”. Thans, na „gezette studie” zoals hij het zelf noemt, komt hij tot een verdieping en correctie van zijn eerder gegeven oordeel. Het door Geyl aan de orde gestelde onderwerp interesseert ons als gereformeerden temeer, omdat het hier een confrontatie geldt van twee moderne geleerden uit het humanistische kamp. Het is voor ons als buitenstaanders — althans wat dit kamp betreft — interessant op welke wijze en naar welke maatstaven men dáár elkander beoordeelt. Daaruit is voor ons zeker te leren.

De opzet van dit artikel is oriënterend. Om te beoordelen of Geyls analyse van en kritiek op Huizinga in alle opzichten verantwoord is, zou een diepgaande studie van het omvangrijke werk van Huizinga nodig zijn. Voor wie zich daarvoor interesseert zij vermeld, dat bij Tjeenk Willink te Haarlem de „Verzamelde Werken” van Huizinga in 1948/53 in negen banden verschenen zijn. Het zijn deze „Verzamelde Werken” als totaal, waarop Geyl zijn oordeel grondt.

Johan Huizinga (1872—1945) was één van nederlands grootste historici sinds Fruin. Hij was hoogleraar te Groningen (1905—1915) en te Leiden (1915—1941). Hij behoort tot de weinige nederlandse geleerden wiens werken in vrijwel alle moderne talen verkrijgbaar zijn en die een grote internationale faam genieten. Zijn bekendste werken zijn „Herfsttij der Middeleeuwen” (1919), „Erasmus” (1924), „Homo ludens” (1929), voorts schreef hij tal van geschiedtheoretische werken en artikelen. Een bijzonder fijn boekje is zijn „Nederland's Beschaving in de zeventiende eeuw” (1941). En daarnaast het reeds eerder genoemde „In de Schaduw van Morgen” (1935) en „Geschonden Wereld”, (1945), waarin hij het verval van de hedendaagse cultuur besprak en wegen tot verbetering en uitzicht trachtte te openen.

Het meest opvallende nu van Geyls rede is de sterk kritische toon, waarin ze is gezet. Geyl is bepaald geen lofredenaar van Huizinga. In het algemeen is zijn bespreking van allerlei figuren op literair en historisch terrein kritisch getoonzet, maar ditmaal gaat de kritiek toch wel diep en ver. Huizinga, zo drukt hij zich uit, brengt hem „in verzet”. Dat betekent geen ogenblik, dat hij Huizinga in zijn kwaliteit als geleerde onderschat. Hij blijft „een ongemene en een belangrijke verschijning”: „men kan leren en genieten tegelijk van de fonkeling van zijn vernuft, men wordt ook afgestoten door zijn bevooroordeeldheid of verwondert zich hoe zij die

scherpe geest zo kan beheersen” (blz. 3).

Vooraf twee fouten signaleert Geyl in Huizinga's cultuurhistorische analyses in zijn latere werk. In de eerste plaats scheert hij veel te veel het Westen over één kam. In 1935 werd Europa geconfronteerd met het opkomen van demonische, heel de beschaving bedreigende machten. Toen — voor ons gevoel nog wel ver verwijderd — rees in het Oosten op de gestalte van het stalinistische Rusland met al zijn gruwelen van uitroeiing van de koelakken en zijn felle atheïstische propaganda en dichter bij huis waren er de dictaturen van het nationaal-socialisme in Duitsland en het fascisme in Italië. Dat gaf velen in die tijd een ondergangsstemming, weer geheel anders genuanceerd dan de stemming, die nu in het atoomtijdperk over de wereld hangt. Terwijl thans meer het naakte bestaan wordt bedreigd, had men toen het gevoel, dat de westerse nog min of meer christelijk georiënteerde cultuur, met ondergang werd bedreigd.

Huizinga's boeken uit die tijd zijn van die sombere ondergangsstemming vervuld. En Geyls eerste bezwaar is nu, dat hij daarbij veel te pessimistisch was. Zo schreef hij b.v. zijn laatste boek op dit terrein „Geschonden Wereld” in 1942/1943. Maar hij gaf daarbij geen enkel blijk er oog voor te hebben „wat een weerstandsvermogen de Westerse cultuur in de beproeving van de oorlog aan de dag legde” (blz. 13). Geyl spreekt in dit verband zelfs van de „vitaliteit” van onze cultuur.

Een tweede fout, die Geyl Huizinga zwaar aanrekent, is het feit, dat hij het verleden veel te veel verheerlijkt. Tegenover de lichtende achtergrond van het verleden krijgt het heden een donkere en sombere tint. In het verleden was Europa's cultuur nog ongeschokt en werd ze nog beheerst door hoge metafysische idealen. Nu wordt ze echter bedreigd door het chaotische.

Het signaleren van deze methodische fouten noopt Geyl nu te tasten naar de diepste motieven in Huizinga's werk. Hoe kwam hij ertoe deze visie op het heden aldus te ontwikkelen? We raken hier m.i. het meest interessante deel van Geyls rede, omdat het ons in staat stelt iets van de achtergronden van Huizinga's

cultuur-historische werk te ontdekken. Huizinga was in zijn jeugd gegrepen door de idealen eerst van „De Nieuwe Gids” en in de negentiger jaren vooral door Tak's „Kroniek”. Het was een generatie die vreemd stond tegenover de nuchtere maatschappij van het einde van de negentiende eeuw, die nog sterk door het rationalisme werd beheerst. Deze reactie was verbonden met een neo-romantisch zich wegdromen in de Middeleeuwen en door het kritisch beschouwen van de traditie ontwaakte een sterk historisch besef.

Tegen deze achtergrond tekent Geyl nu de Huizinga van het beroemde „Herfsttij”, diens meesterwerk. Daarin gaf Huizinga een brede schildering van de cultuur van het schitterende vijftiende-eeuwse boergondische beschavingsmilieu. Hij doet dat met als achtergrond het ondergaan van de middeleeuwse cultuur: het is het herfsttij der middeleeuwen. In dit eerste en grote werk werd Huizinga reeds beheerst door ondergangsstemmingen.

Nog een ander voor Huizinga typerend element in zijn latere beschouwingen treedt in dit eerste grote werk echter reeds aan het licht. Het was de cultuur van het boergondische hof, die zijn diepe belangstelling had. Die vorsten met hun hofhoudingen, hun schilders en beeldhouwers, de ridderidealen, hun hoofse omgangsvormen, Huizinga penseelt ze ons als een schilder op het doek. Maar de sociale en politieke factoren, die ook in dit tijdperk een grote rol speelden, staan ver op de achtergrond. Die spelen in Huizinga's historische denken een veel bescheidener rol. Huizinga was een aristocraat. En dát beheerste hem ook in dat latere werk. Het verleden, waarvan hij droomde en tegen de achtergrond waarvan hij eigen tijd in zulke donkere tinten uittekende, was het verleden van een kleine aristocratische élite.

„Huizinga's cultuurideaal was dat van een élite. Die élite had niet alleen haar geestelijke, ze had haar maatschappelijke gesteldheid. Als lid van die gemeenschap voelde hij 'zichzelf in zijn stand', hij stelde prijs op die 'edele dienstbetrekking'.... De gebruiken van die groep in acht nemen, zich voegen naar haar conventies, dat deed hij met overtuiging en met gratie” (blz. 40).

Enschede

R. H. Bremmer.

1) **Nieuwe Reeks, deel 24, no 4.**
2) **Jaargang XVI, 1935-'36.**

De Kerk of Christus

II

3. Van de tempel uit....!

„We gaven maar een heel summiere samenvatting van de zeven beden van Salomo's gebed. En wie nauwkeurig 1 Kon. 8 en 2 Kon. 6 gelezen heeft, zal opgemerkt hebben, dat we tot nu toe iets zeer belangrijks nog niet aanraakten. En dat is dit, dat er in die beden steeds gesproken wordt over een bidden „in dit huis”, of: „te dezer plaatse”, of: „in de richting van dit huis”. Laten we daar wel op letten. Er moet gebeden worden in de tempel of in de richting van de tempel. Daarop wijst de tekst van Salomo's gebed met nadruk. En dat behoort ons heel niet te verwonderen. Heeft de HERE Zelf niet gezegd — we wezen daar zojuist al op —: „Mijn Naam zal daar zijn”, dáár zal Ik mijn macht manifesteren, mijn volk ten goede, dáár zal Ik het mijn genade bewijzen!?”

En Israëliet én vreemdeling moet weten, en erkennen, dat de HERE VAN DE TEMPEL UIT zijn verlossende daden doet uitgaan. In die tempel immers bevindt zich de ark des Verbonds en der verzoening (1 Kon. 8 : 21; 2 Kron. 6 : 11). In die tempel immers worden de offers ter verzoening gebracht (Deut. 12 : 11). Dáár schenkt Hij vergeving en verlossing. Dáár woont Hij Zelf, dáár wordt zijn heil verkregen, en 't leven tot in eeuwigheid.

Tot zover ds Goedhart.

Salomo heeft toch in zijn gebed toch nog wel iets meer gezegd dan dat Gods volk (en de vreemdeling! 1 Kon. 8 : 41—43) in het aardse heiligdom, bij het bloed der verzoening, de Naam zouden aanroepen. Hij heeft er meer dan eenmaal om gevraagd dat de HEERE vanuit de hemel mocht horen, uit de

vaste plaats zijner woning. 1 Kon. 8 : 30, 43, 49. En daarom reeds is het minder correct om te zeggen dat de HEERE VAN DE TEMPEL UIT zijn verlossingsdaden doet. Hij doet die naar de eigen woorden van Salomo — zie de aangegeven schriftplaatsen — VAN DE HEMEL UIT.

De aardse tempel wordt hier genoemd als de plaats des gebeds.

De hemel als de plaats der verhoring.

En de aardse tempel wordt dan genoemd niet als het tempelgebouw, noch als de vergadering van Gods volk, maar om de dienst der offeranden en der voorbidding.

In de nieuwtestamentische tijd is die dienst van offerande en voorbidding verplaatst van de aarde naar de hemel. Dat leert de Here Jezus aan de samaritaanse, dat leert de brief aan de Hebreëen.

En als we rechte lering trekken uit Salomo's gebed dan is het deze: dat wij vandaag aan alle plaatsen der aarde de Naam des HEEREN mogen aanroepen met het aangezicht naar het hemelse Jeruzalem, naar de ark des verbonds, de troon der genade in het ware, dat is het hemelse heiligdom, gelovende de verzoening van onze zonden door de Gekruisigde en Opgestane Here, Die de verzoening is voor onze zonden en ook voor de zonden der gehele wereld.

Dát is de aanbidding in Geest en in waarheid.

Dat heeft alles te maken met het Evangelie.

Dat heeft alles te maken met Christus.

En dat heeft ook te maken met de kerk.

De kerk moet dat evangelie van Christus bewaren, belijden, prediken, het aan haar kinderen leren. En de gelovigen moeten met elkander daarin de gemeenschap oefenen.

Er is dus wel verband met de kerk.

Maar anders dan ds Goedhart het stelt.

Hij schrijft:

„Dat heeft ook óns wat te zeggen, meisjes! Dit namelijk, dat de belijdenis terecht zegt, dat er buiten de kerk geen zaligheid is. Want de kerk, dat is de nieuwtestamentische tempel. „Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt en dat de Geest Gods in u woont?“, zo vraagt Paulus aan de Gemeente te Corinthe (1 Cor. 3 : 16). De kerk heeft de HERE Zich tot een woning bereid. Dáár, in de kerk, is Hij te ontmoeten. VAN DE KERK UIT doet Hij zijn verlossende daden uitgaan. Want in de Kerk bevindt zich de Christus. In de Géést is Hij in de Kerk tegenwoordig. De Christus: het Lam, dat ter verzoening geslacht werd eenmaal. En daarom moeten we in de kerk zijn om vergeving en verlossing te verkrijgen, om Hem daarom te bidden. En dus moet wie ook maar het heil verkrijgen wil tot de kerk zich laten vergaderen en in de kerk immer blijven. IN EN VANUIT DE KERK ALLEEN bewijst de HERE de zijnen, ook óns dus, genade. Laten we dát altijd bedenken, als we bidden gaan.

Hoe dwaas is het dus, meisjes, als daar gezegd wordt: niet de kerk, maar Christus moet gepredikt worden. Het is nu wel duidelijk toch: men kán het niet over de Christus hebben buiten de kerk om; men kan het evenmin over de kerk hebben buiten de Christus om. De Christus en zijn kerk zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Wie ze poogt van elkaar los te maken, die maakt én van de Christus én van de kerk een karikatuur”.

4. Het beroep op 1 Corinthen 3.

Ds Goedhart schakelt hier over van Salomo's gebed naar 1 Corinthen 3. Van de verkeerde conclusie dat de HEERE „van de tempel uit“ zijn verlossingsdaden doet, komt hij via 1 Corinthen 3 : 16 en 17 — „Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt en dat de Geest Gods in u woont? Zo iemand Gods tempel schendt, God zal hem schenden. Want de tempel Gods, en dat zijt gij, is heilig!“ — komt hij tot een nieuwe gevolgtrekking dat God zijn verlossingsdaden doet VAN DE KERK UIT. En hij leest hier het bewijs voor de zinsnede uit art. 29 N.G.B. waar van de kerk gezegd wordt, „buiten welke geen zaligheid is”.

Wat zegt Paulus in 1 Corinthen 3?

Daar in Corinthe is het werk van de vergadering der gemeente door de apostel zelf begonnen. Hij gebruikt voor dat vergaderen der gelovigen het beeld van het optrekken van een gebouw. Hij begon. Hij legde als een wijs bouwmeester eerst het fundament: Jezus Christus. Hem heeft hij gepredikt, niets anders dan de Gekruisigde, 2 : 2; niemand anders dan de opgestane Here, 15 : 1 volg. De gemeente werd door dat evangelie vergaderd, één door het geloof in Hem. Nu waren na Paulus' vertrek anderen aan de opbouw der gemeente verder gegaan, zij bouwden voort op het fundament. Maar sommigen bouwden niet goed. Zij predikten niet Christus, de Gekruisigde en Opgestane, maar Paulus en Apollos en Cefas. En de Corintheïers vonden dat prachtig: Zij roemden niet in de Here Jezus, maar de één zei: „Ik ben van Paulus“, de ander „Ik ben van Apollos“, een derde „Ik ben van Cefas“ en een vierde „Ik ben van Christus“. Nota bene alsof Christus op één lijn te stellen was met die anderen! En alsof die anderen partijaanvoerders wilden zijn! Terwijl ze niet anders waren dan predikers van Christus. De partijchap en verdeeldheid in Corinthe groeide. De bouw van Gods gemeente werd in verwarring gebracht. Daarom roept de apostel die Corintheïers tot de orde! Dat ze dat duldden! Dat zij daar nog behagen in hadden! „Weet ge niet dat gij“ niet van Paulus, van Apollos, van Cefas, geen partijgangers van een door u miskende Christus, maar dat gij „Gods tempel zijt en dat de Geest“ niet van enig mens, maar „van God in u woont? Zo iemand Gods tempel schendt God zal hem schenden. Want de tempel Gods, en dat zijt gij, is heilig”.

De apostel schrijft in dit verband niet over de vraag of er buiten de kerk zaligheid is. Ook de vraag: of de kerk of Christus prediken ligt hier buiten zijn gezichtskring. Maar hier zegt hij: Wie niet Christus, maar mensen predikt en daardoor van zijn hoorders partijgangers van mensen en niet Christ-gelovigen maakt, die verdérf de kerk. Hij bouwt hout, hooi, stoppelen. En dat zal God niet ongestraft

laten. Wie zijn tempel schendt, hem zal God schenden. Maar ook omgekeerd: wie net als de apostel bij het begin, toen hij het fundament legde, Christus predikt, die bouwt goud, zilver, kostelijke stenen. En zijn werk zal proefhoudend blijken.

Dat is dus niet: Christus prediken en de kerk prediken. Maar: Christus prediken en zo de kerk bouwen.

5. Het syllogisme.

Ds Goedhart stelt het volgende syllogisme: A. God doet zijn verlossingsdaden VAN DE TEMPEL UIT; B. De TEMPEL is vandaag DE KERK; C. Conclusie: God doet vandaag zijn verlossingsdaden VAN DE KERK UIT! A, de major, bleek onjuist. Reeds om die reden is de conclusie ONJUIST.

6. Ook een ander syllogisme is mogelijk.

Ds Goedhart maakt de „openbaringshistorische“ of „heilshistorische“ (paarde)sprong van Salomo's verkeerd geïnterpreteerde gebed naar het heden via 1 Corinthen 3, waar de apostel zegt dat de gemeente Gods tempel is. De keuze is nogal willekeurig, wat al te veel op de klank af. Waarom koos hij 1 Corinthen 3? En waarom niet 1 Corinthen 6? Daar staat in vers 19: „Of weet gij niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, die in u woont, die gij van God ontvangen hebt en dat gij niet van u zelf zijt?“ Ik zou op de manier van collega Goedhart dus ook mogen zeggen: De tempel dat is vandaag ONS LICHAAM. En ik zou dus even (on)wettig de volgende redenering kunnen opzetten: A. God doet zijn verlossingsdaden VAN DE TEMPEL UIT; B. De TEMPEL is vandaag ONS LICHAAM; C. Conclusie: God doet vandaag zijn verlossingsdaden VAN ONS LICHAAM UIT.

Maar met dergelijke klankexegese en zulke klankassociaties bouwt men de kerk niet, bedient men ook Gods Woord niet. Deze metho-

den moesten wij maar overlaten aan Jehovah's Getuigen.

7. Christus prediken.

Onder ons is wel geen verschil over de vraag of Christus moet gepredikt worden. De Christus der Schriften, die is overgeleverd om onze zonden en opgewekt vanwege onze rechtvaardigmaking. En we zijn het er ook wel over eens dat dan ook de kerk ter sprake komt. Eigenlijk komt dan alles ter sprake: de rechtvaardigmaking, de heiligmaking, de heerlijkmaking; het verbond en het koninkrijk Gods; de bekering van de dode werken, om de Levende God te dienen; het verwerpen van vragen, die onnut en zonder lering zijn; het begin der schepping Gods en het einde dezer bedeling. En natuurlijk onder dat alles ook Christus' kerk, de door Hem ingestelde doop, het sacrament des avondmaals en wat niet al? In één woord: Gij zult liefhebben de HEERE uw God met geheel uw hart en geheel uw ziel, met geheel uw verstand, met geheel uw kracht. En: Gij zult uw naaste liefhebben als u zelf. Want dáár gaat het om in de Wet en de Profeten der Apostelen, in Oud en Nieuw Testament.

8. De kerk in de prediking.

En daarbij opgepast! Want als de kerk in de prediking ter sprake komt dan toch altijd de kerk, die haar redding en haar roeping en haar taak en al haar heerlijkheid van Christus heeft. Buiten de kerk geen zaligheid! Accoord! Maar dat is toch wat anders dan „buiten de Christus geen zaligheid“. Als we die beide in één adem en op dezelfde wijze noemen, dan is er maar een stap nodig en de kerk is de protestantse Maria geworden. Een mededelares van genade, een hulpzigmaakster. En we moeten maar niet vergeten dat we niet van de kerk en daarom van Christus, maar van Christus en dáárom van de kerk zijn: door het geloof in Hem een levend lidmaat.

G. Visee.

Rondblik

Wie bij het einde van het jaar 1961 een blik sloeg op de politieke jaaroverzichten in de kranten of luisterde naar de diverse commentaren, moet wel diep onder de indruk zijn gekomen van de troosteloze aanblik, die het jaar 1961 in vogelvlucht, bood. Oorlogen, dreiging van oorlogen, rampen — zo zijn we het oude jaar uitgegaan. Oorlogen, oorlogsdreiging en rampen — we hebben ze in het nieuwe jaar niet achter ons gelaten. Niet kunnen laten. En deze week was er de afschuwelijke spoorwegramp, als het ware om hen, die meenden, dat we het wél zouden kunnen — „als we maar eens allemaal echt wilden“, zei een van hen voor de radio — er aan te herinneren, dat de mens slechts wikt; meer niet.

Zelfs wie dat laatste helder voor ogen houdt en zich dus niet laat beetnemen door allerlei schone toekomstbeelden, kan zich toch nog verbazen over het feit, dat het jaar 1961 haast geen enkel probleem tot een oplossing bracht. In voorafgaande jaren raakte de wereld nog wel eens iets van de last, die ze te torsen had, kwijt. Cyprus bijvoorbeeld, lasten zwaarder. Te midden van alle wapenlasten zwaarder. Te midden van alle wapengekletter over Nieuw-Guinea, ten aanzien waarvan de regering het station, dat wij in oktober aanprezen, al is voorbijgesnel, is het moeilijk de aandacht bij iets te bepalen. Maar er is een probleem, dat vandaag wel om onze aandacht schreeuwt: de Algerijnse kwestie.

Alles went. De aanslagen, die dag in dag uit in Frankrijk of Algerije worden gepleegd doen ons helaas al even weinig meer als de dagelijkse verkeersongevallen in ons eigen land. En we moeten erbij zeggen, dat de hele oorlogvoering in Algerije met zijn afschuwelijke wredeheden, nu al zeven jaar lang, ons volk als geheel, bepaald niet van zijn stuk heeft gebracht. Maar, nu in Frankrijk de chaos met de dag groter wordt en zelfs de grootste bewonderaar van president De Gaulle opmerkte, hoe weinig-zeggend zijn nieuwjaarsboodschap was en hoe gedesillusie-

sioneerd en vermoed de president over Algerije sprak, hoe onverschillig bijna — nu moet het ons wel raken. Een Frankrijk, dat dood bloedt aan Algerije en in anarchie wegzinkt, zal als een rotte plek heel Europa aansteken. En wat is Europa eigenlijk nog zonder Frankrijk?

Zeven jaar. Toen in november 1961 de zevende verjaardag van de opstand in Algerije met een reeks bloedige onlusten werd „gevierd“, zal menigeen zich vergeefs hebben trachten te herinneren, hoe het was begonnen. En weinig Fransen zullen zich hebben herinnerd, hoe in 1954 radio Caïro meldde: „Algerije is vandaag een grootse strijd begonnen voor de vrijheid, het arabisme en de islam“. Maar nog veel moeilijker is het om achter het Algerijnse drama de historische achtergrond duidelijk te ontdekken. Een enkel punt, van Frankrijk uit gezien, is de moeite van het noteren wel waard.

Allereerst het feit, dat Frankrijk behoort tot de kolonisatoren van de tweede ronde. Frankrijk had weliswaar in het midden van de achttiende eeuw een reusachtig koloniaal rijk opgebouwd, dat Canada, delen van Amerika en India omvatte, maar het was niet bij machte dit bezit tegen de grote concurrent, Engeland te verdedigen. En in enkele oorlogen moest Frankrijk zijn overzeese bezittingen vrijwel geheel aan Engeland overdoen. De eerste koloniale ronde werd dus door Frankrijk verloren en het kwam er even arm uit te voorschijn, als het er in was gegaan. Dat bezorgde Frankrijk een blijvende achterstand op de andere koloniserende landen. Want in die tussentijd waren Portugezen en Hollanders al eeuwen bezig hun stempel te drukken op hun bezittingen en de Engelsen konden daar omstreeks 1750 ook energie mee beginnen. Het is opvallend, dat de koloniën uit deze oudste koloniale tijd relatief het langst in Westelijke handen zijn gebleven. De kolonisatoren werd de tijd gelaten zich er stevig te wortelen. Frankrijk heeft zo iets niet gekend.

De tweede wedloop om koloniaal gebied,

waarbij Frankrijk er in slaagde een geheel nieuw imperium op te bouwen is van betrekkelijk recente datum. Een tachtig jaar geleden werden de nog vrije gebieden door de grote mogendheden verdeeld, voornamelijk op economische gronden en die gebieden zijn vandaag de dag weer vrij op een enkele uitzondering na. Ook hier heeft Frankrijk geen blijvend succes behaald.

Tussen die twee gigantische wereldstrooptochten in — het oude en het moderne imperialisme — staat, eigenlijk volledig op zich zelf de verovering van Algiers. En de manier, waarop die verovering tot stand kwam brengt een tweede factor aan het licht, die voor het beoordelen van de situatie van belang is.

Toen de Franse regering in januari 1830 een expeditie naar de kust van Algiers stuurde, kon ze niet voorzien, dat daarmee een drama zou beginnen, dat Frankrijk ten slotte op zijn fundamenten zou doen wankelen. Die expeditie was aanvankelijk van beperkt karakter. Eensdeels om de zeeroverij te bedwingen, anderzijds om het wankele regime van de laatste Bourbon-koning de zo hoognodige „gloire” te verschaffen. Dat laatste was al dadelijk een misrekening, want de expeditie voltrok zich onder volmaakte onverschilligheid van het Franse publiek en koning Karel X verloor zijn troon nog in hetzelfde jaar 1830.

De onverschilligheid voor Algiers bleef, ook toen de nieuwbakken burger-koning Louis-Philippe de zaak voortzette, eigenlijk om dezelfde reden. Ook zijn regering stak zonder oorlogsroem zo pover af tegenover de geweldige tijd van Napoleon. Onder deze koning werd de expeditie tot een voorlopig einde gebracht, wat wil zeggen, dat enkele steden in Frans bezit waren gekomen en het achterland enigszins tot rust gebracht was. Wat ons hier opvalt is een kenmerkend verschil met de koloniaties van Portugezen, Hollanders en Engelsen. Bij hen was het vrijwel altijd de handel of het politieke evenwicht in Europa, die de weg wezen, die de militairen begaanbaar moesten maken. In Frankrijk was het precies omgekeerd. Algiers begon als een uitsluitend militair zaakje, waarvoor de natie niet de minste belangstelling aan de dag legde. En men vraagt zich af, of dat in grote trekken niet altijd zo gebleven is.

Er is nog meer te noemen. Frankrijks militaire avontuur, dat voorlopig geen enkel aanwijsbaar nut had, richtte zich wel op een bijzonder moeilijk gebied. Frankrijk kwam laat — dat weten we, maar hier kwam het eigenlijk te laat. Hier geen onderontwikkeld gebied, waar primitieve stammen gemakkelijk zonden worden onderworpen en waar Frankrijk met groot gemak zijn gezag zou kunnen handhaven. Integendeel. Een kuststrook, die sinds het Romeinse rijk in het brandpunt van de belangstelling had gestaan en tal van bewoners en beschavingen had gekend. De Fransen ondervonden de nadelen daarvan militair: nooit werd het in Algerije helemaal rustig, zelfs niet met een paardenmiddel als het Vreemdelingenlegioen. Maar het grootste nadeel was toch wel, dat Frankrijk hier te laat kwam om een land blijvend vorm te geven; daarvoor waren de idealen en herinneringen van de Arabische bewoners te sterk ontwikkeld.

We komen hiermee als vanzelf aan de andere kant van de kwestie. Hoe zagen de bewoners de vreemde indringers? Beslist niet als superieure mensen, zoals in andere delen van Afrika, waar het blanke gezag meestal zonder veel strijd werd aanvaard. In Noord-Afrika leefde de herinnering aan het Islamitische rijk, dat zich eens had uitgestrekt langs de gehele Zuidkust van de Middellandse zee en dat tot in de binnenlanden van Afrika had geheerst. Het had er zijn godsdienst gebracht (met blijvend succes: nog is bijvoorbeeld Nigeria Mohammedaans) en zijn handel opgebouwd. Timboektoe was in de tijd, dat wij Afrika als een wit gebied op de kaart tekenen een bloeiende handelsstad. En gaandeweg mag de samenhang van dit Arabische rijk zijn verslapt, de herinnering aan het Noord-Afrikaanse rijk, de Maghreb, bleef levendig en geen Frans bestuur kon daar meer iets aan veranderen. En datzelfde geldt voor de culturele samenhang. De Moorse bouwstijl bijvoorbeeld, heeft zich gehandhaafd in Marokko en Algiers tegen alle vernieuwing in.

En uitgerekend dit gebied, vlak bij huis

gelegen, werd de uitverkoren kolonie van het Franse moederland. Ook hier valt weer veel te verklaren. In het moderne imperialisme, waarbij dus economische factoren een grote rol speelden, zag Frankrijk zijn met moeite verworven bezit eindelijk met andere ogen. Het werd een springplank voor verdere Afrikaanse ondernemingen, voor de verovering van Tunis en de bescherming van Marokko; het kon dienen om de bevolking, die in Frankrijk zelf geen tehuis meer kon of wilde vinden op te vangen. En hoewel Frankrijk nooit een duidelijk bevolkingsoverschot had werd Algerije toch een kolonie van een heel apart karakter. Geen Nederlands-Indië, waar men tot zijn pensioen bleef en dan Zeist of Wassenaar, maar een vestigingsgebied voor oud-strijders, grote ondernemingen, kleine zakenlieden, die zich Frans bleven voelen en toch Algerije als hun vaderland zagen, of beter: als hun Frankrijk. En zo kon de illusie geboren worden, die de Portugezen ten aanzien van hun koloniën ook nog hardnekkig blijven koesteren: Algerije is een deel van Frankrijk met een Franse bevolking. En het moet gezegd, de Algerijnen hebben aan het ontstaan van die illusie niet weinig bijgedragen. Niemand minder dan Ferhet Abbas, de vorige leider van het verzet, verklaarde bij zijn eerste optreden, dat een Algerijns volk niet bestond. Is het wonder, dat de Fransen meenden, dat zij dit gebied dan in ieder geval stevig en voorgoed in handen hadden? Niettemin bleef het een illusie.

8 januari

H. Smit.

(Ongecorrigeerd)

INGEZONDEN

WAAROM ZO WEINIG CONCREET?

In het door de Heer Basoski verzorgde Jaaroverzicht van het Geref. Gezinsblad lees ik het volgende: „Met dankbaarheid mogen we er ook van gewagen dat de persorganen hun werk mochten doen, al wezen niet alle persartikelen het juiste spoor aan”. Niemand zal kunnen beweren dat deze passage uit het zeer concrete Jaaroverzicht erg duidelijk is. Ik heb niet nagegaan of in vorige overzichten deze opmerkingen over de pers ook gemaakt zijn, maar herinner me niet ze toen gelezen te hebben. Ik vind ze opmerkelijk genoeg om er even bij stil te staan. Uiteraard stemt het tot vreugde dat de Schrijver dankbaar is voor de geregelde verschijsing van de persorganen. Dat zijn dus alle persorganen in onze kring, kerkbodes en niet-kerkelijke organen, want er wordt geen uitzondering gemaakt. Het geldt zowel de kerkbode van het Noorden als die van Noordholland en Breda; Zowel De Reformatie, Contact, Opbouw als de Wachter. De Redacties van al deze bladen mogen tevreden zijn.

Zo iets in het Gezinsblad te lezen doet het hart goed, de gedachte van de ene vrijgemaakte Familie wordt met deze opmerking gehonoreerd.

Maar wat bedoelt de Schrijver dan toch met de bijzin? In elk van de verschijnende bladen staan wel minder goede artikelen, wie zal het ontkennen? Dat is een waarheid als een koe; dus mogen we deze opmerking niet zo opvatten. Er staat ook niet: „waren minder geslaagd” of zo, maar „wezen niet het juiste spoor aan”. Welk spoor, mag ik vragen? Moet ik zo lezen: in alle vier hierboven genoemde weekbladen staan artikelen, die niet het juiste spoor aanwezen? Ik kan het niet anders interpreteren. Maar waarom dan niet eens een voorbeeld gegeven uit de rubrieken kerk, politiek, onderwijs etc. Dan was de Schrijver concreet geweest. Of heeft de Heer Basoski toch wat anders bedoeld, heeft hij wel een bepaald blad, een bepaalde kerkbode op het oog? Als Opbouw bedoeld is, mogen de Opbouwlezers van het Gezinsblad dat dan niet weten? Hij wil toch niet de koe en de geit in de vrijgemaakte hof sparen? Daarvan immers wordt menig blad buiten onze kring beschuldigd! We hopen dat de Heer Basoski ons enige opheldering geeft; we zijn hem daarvoor bij voorbaat erkentelijk.

A. Plaatsman.

PERSSCHOUW

Klacht van de Nederduits Geref. Kerk in Zuid-Afrika

Zuid-Afrika leeft midden in een storm van kritiek. Men kan wel zeggen dat de haat van een groot deel der wereld zich tegen dat land richt. Het kan niets goeds meer doen. Het is voor de overgrote massa blijkbaar niet meer mogelijk de verhoudingen daar billijk te beoordelen. Als men die velerlei kritiek leest, verbaast men er zich over dat on-

derbroken duizenden en duizenden zwarten klandestien Zuid-Afrika binnenkomen. Ze ontvluchten in massa de oorden van de „vrijheid” en de „onafhankelijkheid” om in Zuid-Afrika rust, werk en eten te vinden. Er wordt over Zuid-Afrika ook veel onwaars verteld. Onlangs publiceerde de Nederduits Gereformeerde Kerk van Zuid-Afrika in een van haar uitgaande nieuwsbrief een en ander daarover. We lazten in de pers het volgende uittreksel daarvan:

Volgens de nieuwsbrief heeft het Amerikaanse orgaan „Presbyterian Life” onlangs iets over de positie van de niet-blanke inwoners van Zuidwest-Afrika geschreven, wat een Zuid-Afrikaans kerkblad aanleiding gaf tot het volgende commentaar: „Het is stuitend dat een stuk waarin de feiten op zo betreurenswaardige wijze worden genegeerd, in druk heeft kunnen verschijnen. Het is pijnlijk dat een kerkelijk orgaan zulk derderangs documentatie-materiaal kan publiceren zonder de kwaadwilligheid en onwaarheden die er in staan te kunnen onderscheiden”.

„In Engeland”, vervolgt de nieuwsbrief, „werd in een propagandafilm, getiteld: *Let my people go*” aan het publiek voorgeschoteld, dat in Sharpeville de politie ingreep in naam der wet, in naam der beschaving, in naam van de nationalistische regering en van de apartheid. In maart van 1960 zijn te Sharpeville verscheidene honderden zwarten door politie gedood of verwond”.

Verontwaardigd gaat de nieuwsdienst verder: „Wij kunnen geen woorden vinden om uiting te geven aan onze verbazing over de boosaardigheid, waaruit zo iets voortkomt en wij kunnen nauwelijks geloven dat het Britse publiek onnozel genoeg is om zulke goedkope propaganda te slikken. Wij wachten nu in spanning op de mededeling in naam van welke kerken de politie-beambten in Cato Manor en Port Elizabeth door de oproerlingen werden vermoord en in naam van welke kerken de Engelse troepen hebben ingegrepen tegen de terroristen van de Mau-Mau, in Kenya”.

KAPEL

De nieuwsbrief brengt vervolgens een bericht van een Amerikaans kerkblad ter sprake, waarin werd beweerd, dat een kapel voor 2000 niet-blanke rooms-katholieken, op last van een commissie onder leiding van de Nederduits Gereformeerde Kerk, was afgebroken. De brief geeft toe dat het gebouw is afgebroken, maar wijst er op dat de zogenaamde kapel niets anders was dan een kleine vensterloze hut van bamboe, die, zonder toestemming van de eigenaar van het land, was gebouwd door een particulier. Toen niemand zich als eigenaar kwam melden, en omdat er in de betrokken nederzetting slechts 31 rooms-katholieke gezinnen woonden, heeft de eigenaar van het land, die toevallig lid was van de Nederduits Gereformeerde Kerk, de hut laten slopen.

„Kortgeleden heeft de heer Menne Williams, assistent voor Afrikaanse kwesties op het Amerikaanse ministerie van buitenlandse zaken, erover geklaagd, dat aan de Afrikanen geen waarheidsgetrouw beeld wordt gegeven van ons rassenprobleem in het Zuiden. Als de heer Williams het nodig acht te klagen over de berichtgeving betreffende Amerikaanse incidenten in de Afrikaanse pers, dan vragen wij ons af, wat er gezegd moet worden over de wijze waarop Zuid-Afrikaanse aangelegenheden in tal van overzeese bladen worden beschreven”, aldus de nieuwsbrief.

Belijden de Gereformeerden ook al een „ingewikkeld geloof”?

In de „Kamper Kerkbode” schreef Ds Visee een paar artikelen met het bovengenoemde opschrift. Hij reageert daarin op een tweetal collega's, een oude en een jongere, die betoogd hadden, dat de jonge lidmaten der kerk bij hun openbare belijdenis hun „ja” hadden uitgesproken op de drie formulieren van enigheid. Eén betoogde zelfs, dat iedere gereformeerde bij de toelating tot het Avondmaal een één had afgelegd op de drie formulieren.

Prof. Jager nam reeds een gedeelte in het eerste artikel over, waarin Ds Visee inging op wat de oudere collega had beweerd. Hier volgt het tweede, waarin de jongere een beurt kreeg.

Ook volgens de door mij bedoelde jongere collega geven de Gereformeerden bij de openbare geloofsbelijdenis hun Ja-woord op de belijdenis der kerk, de Drie Formulieren van Enigheid. Als dat zo is, mag ik aannemen dat hij daarvan zijn catechisanten getrouw onderwijst. En dat ze het dan voor de openbare geloofsbelijdenis ook weten. Wat voor kettters toch wel die Marcion, Mani, Praxeas, Sabellius, Samosatenus en Arius waren. N.G.B. art. 9. En dat zij ook de Vijf artikelen tegen de remonstranten kennen. De rechtzinnige leer plus de verwerping der dwalingen. Want als ze het niet weten moeten zij ook niet belijden dat ze het geloven. Alle respect! Voor de catechisanten namelijk. Ik heb, maar dat zal wel aan mij liggen, met mijn catechisanten nooit zo geboft. In de vier gemeenten niet, die ik ge-

diend heb en niet in de vijfde, die ik nog dien. Ik was al blij als ik er na jaren de catechismus in had en — daar komt het toch vooral op aan! — als zij de catechismus ook verstonden. En vooral als zij die gelóófdén. Als ze op de vraag naar de enige troost niet maar wisten op te lepelen wat daarvan staat in antwoord één, maar als ze van harte het antwoord gaven: Dat ik van Jezus ben. En dat ze voor dat geloof ook de grond hadden in de Schrift, in de vaste en gewisse beloften van God. Ik geloof trouwens dat dat belijdenis doen is.

Maar als dat belijdenis doen ook inhoudt dat ze hun Ja-woord geven op de Drie Formulieren dan zal ik mij moeten herzien. Dan moet ik mijn catechisaties veranderen. En het onderzoek voor de kerkeraad. En deze zal onverbiddelijk al diegenen, die de Drie Formulieren niet kennen en er dus geen Ja óf Neen op zeggen kunnen, moeten afwijzen.

Want van tweeën één: of de jonge leden der gemeente bezweren de Drie Formulieren, maar dan kennen zij die ook, óf zij bezweren die Drie Formulieren niet.

Tenzij dat men in de Gereformeerde kerken belijdenis doet van een „ingewikkeld” geloof. Net als bij Rome.

Daar behoort „een gewoon lidmaat der kerk” niet te weten wat hij gelooft. De geestelijken moeten dat wel. Die vormen de eigenlijke kerk. En wie tot die geestelijke hiërarchie behoort, moet het roomse geloof kennen. Voor de leek, de man uit het volk, is dat niet nodig. Die moet geloven wat de geestelijkheid gelooft. Het geloof van de leek blijft om zo te zeggen in de wind-selen van dat geloof van de geestelijkheid. Vandaar dat men daar spreekt van een „ingewikkeld” geloof: „Credo quod credit ecclesia”, „Ik geloof wat de kerk (=geestelijkheid) gelooft. En wat dat is dat wéét ik niet, althans dat overzie ik niet. Maar de geestelijkheid weet het”.

Doch de Gereformeerden hebben zulk een „ingewikkeld” geloof altijd afgewezen.

Maar nu ter zake.

Ik geloof er niets van dat degenen, die in de Gereformeerde kerk zich tot het avondmaal des Heren begeven zoets als hun Ja-woord op de Drie Formulieren geven.

Dat moge zo de mening zijn van sommigen, maar daarvan staat niets in de kerkelijke papieren.

De kerkenorde.

Artikel 61 van de kerkenorde luidt: Men zal niemand tot het avondmaal des Heren toelaten, dan die naar de gewoonte der kerk tot welke hij behoort, belijdenis der gereformeerde religie gedaan heeft. . . .

Dat betekent in elk geval dat met ieder, die tot het avondmaal wordt toegelaten, een gesprek moet plaats vinden, waaruit blijkt dat hij de gereformeerde religie belijdt.

De synoden hebben daarover het hare gezegd. Die van Groningen (1872) sprak van de catechisatie „opdat het opkomend geslacht met de gereformeerde waarheden doorvoed worde”. Dordrecht (1578): „Niemand zal in de gemeente ontvangen worden dan die voorheen door de kerkeraad of immers door een dienaar en een ouderling van de hoofdsom der christelijke religie ondervraagd zij”. De generale synode van 's-Gravenhage (1914) sprak zelfs uit „dat onze gereformeerde kerken steeds hebben geoordeeld, dat naar het voorbeeld der apostolische kerk tolerantie kan worden geoefend jegens broeders, die ter goeder trouw in enig stuk der leer dwalen, mits dit niet enig fundamenteel stuk der waarheid raakt, de dwalenden bereid zijn zich beter te laten onderrichten, en beloven voor dit gevoelen geen propaganda te maken waarbij het natuurlijk vanzelf spreekt, dat zulke broeders zolang ze in dat gevoelen volharden, in geen enkel geval voor enig ambt in de kerk verkiesbaar zijn; . . .”

Zoals men ziet: geen sprake van het Ja-woord of een eed op de Drie Formulieren. En: de zaak staat met ambtsdragers anders. Deze ondertekenen dan ook volgens art. 53 en art. 54 k.o. de Drie Formulieren. Dat doen de andere leden der kerk niet!

De formulieren.

Bij de openbare belijdenis des geloofs wordt sedert 1923 in de gereformeerde kerken gevraagd:

„Ten eerste. Verklaart gij dat gij de leer, die in het Oude en Nieuwe Testament en in de Artikelen des christelijken geloofs begrepen is, en in de christelijke kerk alhier geleerd wordt, houdt voor de waarachtige en volkomen leer der zaligheid; en belooft gij, in de belijdenis daarvan, door Gods genade, standvastig te zullen blijven in leven en sterven?”

Het eerste deel van deze vraag is gelijklopend met de eerste vraag, aan de doopouders (of getuigen gesteld bij de doop van hun kinderen).

Ook hier is geen sprake van de Drie Formulieren, maar „van de leer, die in het Oude en Nieuwe Testament en in de Artikelen des christelijken geloofs begrepen is”. En „de Artikelen van het christelijk geloof”, dat is de apostolische geloofsbelijdenis. Die leer wordt in een waarlijk Gereformeerde Kerk geleerd. Dat is aan degenen, die belijdenis des geloofs afleggen, bekend.

Dat kan hun bekend wezen. En dat moet hun bekend wezen. Daartoe zijn zij voor de openbare belijdenis onderwezen. Uit de Schrift. En met de catechismus, waarin die Artikelen van het christelijk geloof omstandig zijn verklaard. Zij kunnen en moeten weten dat in de kerk, waartoe zij zich thans ook door de openbare belijdenis gewillig voegen, de leer van Gods Woord, van oud en nieuw testament en van de apostolische geloofsbelijdenis leert: het evangelie van Jezus Christus, zoals zij dat uit Gods Woord, de artikelen des geloofs en naar het leerboek der Gereformeerde kerk, de Heidelbergse catechismus geleerd hebben en zoals zij dat van de kansel horen verkondigen.

Die leer belijden ze met de mond.

Zij belijden deze volkomen leer der zaligheid te geloven met het hart.

Dát.

Zoals het ook summier, in een korte, maar kostelijke samenvatting gezegd wordt in de vragen van de doop der volwassenen.

Maar nergens staat dat degenen, die voor het eerst zich ten avondmaal begeven, hun Ja-woord geven op de Drie Formulieren.

Dat betekent natuurlijk ook niet het omgekeerde: dat zij die Drie Formulieren zouden verwerpen.

Het is hier niet: óf . . . óf.

Of: het Ja-woord op de Drie Formulieren.

Of: de Drie Formulieren verwerpen.

De openbare belijdenis is de belijdenis des gelóófs, de belijdenis van het geloof in God en zijn Christus, zoals we de Vader en de Zoon en de Heilige Geest kennen uit de Schriften, zoals Hij gelooft en beleden is door de christelijke kerk en zoals de leer der Schrift in de Gereformeerde Kerk geleerd wordt.

Van de ambtsdragers wordt meer geëist.

Zij ondertekenen de Drie Formulieren.

Omdat zij tot het leren in en het regeren van de kerk zijn geroepen, wordt van hen uitdrukkelijke instemming met de belijdenis gevergd.

Ik geloof dat het goed is dat Ds Visee op deze dingen wijst. Want het komt in de kerk op **waarheid**, op **waarachtigheid** aan. En daarom moet men de kerkleden niet iets **suggereren**, iets **opdisen** wat niet „echt” is. Men moet ze niet wijs maken dat tot hun „geloofsinhoud” behoort wat er in werkelijkheid niet in zit. We hebben al holle leuzen en lege woorden en zinloze frazen genoeg. Laat iedere dominé in een stil ogenblik eens in gedachten langs zich heen laten paraderen alle jonge broeders en zusters, die hij, veelal met heel veel moeite, via de catechisatie, naar het doen van belijdenis mocht leiden. En laat hij zich dan eens afvragen: **kenden** die allen de drie formulieren, **verstonden** ze die, konden ze die **hanteren** als 't er om ging hun geloof te belijden, **fungeerden** die echt als vertolking van hun levend geloof in het Woord van God? Wat zal zo'n dominé dan moeten antwoorden op de vraag of al die jonge mannen en vrouwen metterdaad een eed aflegden op de **hele** belijdenis?

Of, laat ik iets anders zeggen: Laten onze dominees op de eerstvolgende — „brede” — kerkeraadsvergadering eens een onderzoek instellen naar de kennis van de ouderlingen en diakenen ten aanzien van de belijdenis-schriften. Laat ze eens een „quiz” arrangeren daarover! Wat zou daarvan het resultaat zijn? Ik houd mijn hart vast!

Heine, de beginselloze, maar vaak diepzinnige, en altijd spitse duitse dichter maakte eens de opmerking dat het werk van de Jezuïeten in weerwil van hun geweldige activiteit en hun schijnbaar groot succes toch onvruchtbaar is geweest omdat ze meer vochten voor de **handhaving** van het Katholicisme dan voor het Katholicisme zelf. Dat is verbluffend scherp gezien.

Laten wij oppassen dat niet een formalistisch „aanvaarden” en „handhaven” van de belijdenis in de plaats treedt van een **waarlijk geloven** in de Schrift, in het levende woord van God en het werkelijk **belijden** van dat geloof met de woorden van de belijdenis.

Laten wij er voor waken, dat ons werk niet onvruchtbaar wordt doordat wij altijd spreken van de belijdenis, de belijdenis, de belijdenis en de „handhaving” der belijdenis, terwijl er niet of niet voldoende is de echt gelovige worsteling om door een levend geloof in de levende Christus en diens levend woord de leden der kerk te brengen tot een doorleefd belijden van dat geloof met de woorden van onze schone en rijke confessies! Een vraag: Zijn de leden onzer kerken metterdaad **belijdende** leden, leden der kerk die ononderbroken door **woord** en **daad** hun geloof belijden in de **wereld** en dan dáár waar God ze plaatst en tegenover alle mensen met wie God ze in aanraking brengt?

Bavinck zei eens, dat als het met de kerk mis begint te gaan het **belijden van het geloof** gaat onttaarden in het **geloven van de belijdenis**.

Kerkbederf begint met een openbaart zich steeds ook in „**de leugen in de kerk**”, welke concrete gestalte die ook moge aannemen.

C. V.

VAN HIER EN GINDS

Onderwijs op Nieuw Guinea

Ds K. A. Schippers, voorheen predikant te Ermelo, maar sinds 1957 docent aan de theologische opleidingsschool van de Evang. Christelijke Kerk in Nw. Guinea, is na een afwezigheid van vier jaar met zijn vrouw en vier kinderen in ons land teruggekeerd. Hij hoopt na een half jaar verlof naar Nieuw-Guinea terug te keren om zijn arbeid daar voort te zetten. Gedurende zijn verlof woont hij in Hilversum. „Er is voor de kerk een enorme taak op Nieuw Guinea” zei hij bij zijn terugkomst. „De hulp van buitenlandse kerken is van grote betekenis en dringend nodig. Er moeten veel mensen heen. Ik denk speciaal aan het zendingsonderwijs”.

Ds Schippers heeft in de afgelopen vier jaar niet alleen papoea's les gegeven in de te Hollandia gevestigde theologische opleidingsschool, maar heeft ook geruime tijd gewerkt in Manokwari en Seroei. Aan de school zijn nu sinds de oprichting, zes jaar geleden, 31 Papoea's tot predikant opgeleid. Er wordt les gegeven in het Nederlands en in het Maleis. Het wordt wat moeilijk om Papoea-leerlingen te vinden, omdat er op Nieuw-Guinea ook in ander opzicht hard gewerkt wordt aan de ontwikkeling van de bevolking. Ds Schippers sprak in dit verband over de primaire middelbare school (PMS) in Hollandia, die zeer veel Papoea-leerlingen aantrekt maar toch nog steeds te weinig. Dit jaar zullen 19 leerlingen de vierde en hoogste klasse verlaten, maar er staan 140 vakatures open voor de hogere opleiding. Ook in andere plaatsen zullen PMS-en worden geopend.

Lenin — de meest vertaalde schrijver aller tijden

George V. Allen, directeur van de Unit. States Information Agency verklaart: „Het gaf me werkelijk een schok toen ik ontdekte dat Nikolai Lenin de meest vertaalde schrijver van alle tijden is. Zijn geschriften, tezamen met die van andere aanhangers van het communisme zijn vandaag een van de belangrijkste exportartikelen van Rusland.

Een dergelijk bericht herinnert aan wat de kleinzoon van Ghandi zei: „De buitenlandse zendingen hebben de mensen van India leren lezen, maar de communisten hebben gezorgd voor de literatuur”.

Protestantse kerken in China

Volgens een bericht van Radio Peking zijn onlangs op een vergadering van het landelijke comité der protestantse kerken in China te Sjanghai in totaal 319 kerkelijke gedelegeerden uit alle delen van communistisch China bijeen geweest. Het comité, dat zich sedert zijn oprichting in 1950 voortdurend achter de communistische regering heeft gesteld, stelde ook ditmaal met nadruk, dat de protestantse kerken van de Chinese volksrepubliek „zich uitspreken voor het socialisme”. Tegelijkertijd dankte het comité de regering voor het waarborgen van de geloofsvrijheid en constateerde het, dat de „patriottische en anti-imperialistische beweging binnen de kerken” in de laatste jaren grote vooruitgang had gemaakt en dat de kerken tegenwoordig niet meer „een instrument van imperialistische agressie” waren, maar zich van vreemde bevoogding hadden bevrijd en zich nu zelf bestuurden.

Chinese kerk in Jokjakarta

De „Chinese kerk” in Jokjakarta breidt zich uit. Velen komen tot bekering en de offervardigheid neemt toe. In het laatste half jaar werden 48 volwassenen gedoopt, van wie 32 studenten.

Chr. pers in Indonesië

De eerste christelijke krant van Indonesië, „Maranatha”, heeft al vijfduizend abonnees en hoopt in de loop van dit jaar eenzelfde aantal te winnen. Het blad richt zich zowel tot christelijke als niet-christelijke lezers. Het verschijnt in Djakarta.

Preek-met-bespreking

De kerkeraad van de gereformeerde kerk van Eindhoven heeft besloten de gemeenteleden een aandeel te geven in de catechismsupreek in de namiddagdiensten. Teneinde tegemoet te komen aan de veel gehoorde klacht, dat de preken dikwijls aan het leven voorbij gaan en te weinig praktisch ingesteld zijn, ontvangen de gemeente-

Het is ontroerend schoon het eerste ontluiken van het geloof gade te slaan bij iemand, die vreemd was aan Gods dienst. Als God mij dat op mijn oude dag nog een enkele maal geeft, dringen tranen van blijdschap mij naar de ogen en ik zeg dankbaar: „o mijn God, dat U mij nog vergunt dat te aanschouwen!”
Als de belijders dit eens beseffen, hoeveel krachtiger zou door de gemeenteleden het evangelisatiewerk worden aangevat.
N. Baas.

leden gelegenheid tevoren bij de dienstdoende predikanten vragen in te dienen, alsmede eventuele opmerkingen over vraagstukken die bij de te behandelen catechismus aan de orde komen. De predikant zal daarop in de preek dan nader ingaan.

Geref. Predikanten naar Afrika

Ds C. M. van Overdulve, laatstelijk predikant van de gereformeerde kerk te Hemelum, zal in overleg met de commissie voor de Paruba-gebieden als missionair predikant worden uitgezonden naar het Belgische mandaatgebied Roenda Oeroendi in Afrika. Ds van Overdulve is Belg van geboorte en werd in september 1929 geboren. Hij werd 17 maart 1927 in zijn eerste gemeente te Hemelum bevestigd. Met hem vertrekt als miss. predikant naar hetzelfde gebied de heer J. v. d. Neut, theologisch kandidaat. Ds Van Overdulve heeft zich ter voorbereiding van zijn verdere opleiding en vertrek tijdelijk gevestigd in Antwerpen.

Wereldraad van Kerken en Zuid-Afrika

Opnieuw gaat dr Robert Bilheimer, secretaris van de Wereldraad van Kerken naar Zuid-Afrika om te bemiddelen in de conflicten tussen de anglicaanse kerk en calvinistische kerken over de apartheidspolitiek.

Men zou als kerken van Zuid-Afrika in december om de ronde tafel gaan zitten, voor een bespreking van de problemen, maar deze conferentie dreigt nu bij voorbaat al te mislukken, omdat onlangs de anglicaanse bisschop van Johannesburg gedwongen werd naar Engeland te vertrekken. Bisschop Reeves was aangewezen als een der deelnemers aan het gesprek, maar het is de vraag of men hem in Zuid-Afrika zal toelaten. Hierover is men in anglicaanse kringen zeer verontwaardigd en men verwijt het de andere kerken, dat zij niet protesteren tegen de uitwijzing van bisschop Reeves. Er wordt reeds aan gedacht om de kerkenconferentie over de rassenbetrekkingen niet in Zuid-Afrika te houden, maar in een ander Afrikaans land.

KERKNIEUWS

Beroepen te Holwerd (bij accl.): C. van Kalcken te Zwolle.

Aangenomen naar Creil (N.O.P.) kand. P. Deddens van Kampen.

Bedankt voor Pijnacker J. W. Beekman te Arum.

Afscheid. Ds A. Veeffkind nam op 17 december j.l. wegens vertrek naar Hoogvliet afscheid van de gemeente te Winschoten met een preek over 1 Petr. 5 : 7.

Intrede. Na bevestigd te zijn door ds H. J. Nijenhuis van Overschie met een preek over 1 Cor. 4 : 1-5, hield ds A. Veeffkind, gekomen van Winschoten op 31 december j.l. zijn intreepredikatie te Hoogvliet over Zach. 4 : 6.

Kand. J. D. Wielenga. Op zondag 21 januari a.s. zal D.V. Kand. J. D. Wielenga door zijn vader, Ds D. K. Wielenga J.D.zn van Rotterdam-Centrum worden bevestigd als predikant van Veenendaal, in de morgendienst, die aanvangt om kwart voor negen.

In de middagdienst die om half drie begint, zal de intrede plaats hebben. Beide diensten worden gehouden op de normale plaats, n.l. in het O.C.B.-gebouw aan de J. G. Sanbrinkstraat. Het adres van Kand. J. D. Wielenga is thans: Kerkewijk 204, Veenendaal.

Kerkdiensten. De kerkdienst te Roermond, die gewoonlijk 3.15 uur begint, zal op 21 januari a.s. aanvangen om 2.15 uur.

Zutphen. De kerkdiensten worden voortaan gehouden in het eigen gebouw HALTERSTR. 12, gewoonlijk om 10.00 en 5.00 uur. Telefoon ds J. C. Janse: 3968. Gironummer der kerk: 845501 t.n.v. Penningm. Geref. Kerk, Cort v. d. Lindenstraat 3, Zutphen.

Jaarvergadering onderwijzers en leraren. De Vereniging van Gereformeerde onderwijzers en leraren in Nederland hield op 28 december j.l. haar 11e jaarvergadering te Zwolle. Een groot deel van de dag vergaderde men in afzonderlijke secties voor resp. L.O., U.L.O. en V.H.M.O. Voor de sectie L.O. behandelde de heer G. v. d. Beek uit Hoogkerk het onderwerp: „Iets over „De antithese” en het leerproces”; voor de U.L.O.-sectie refereerde de heer S. J. Sietsma van Zwolle over „Het geschiedenisonderwijs”, terwijl voor de V.H.M.O.-sectie Drs D. J. Buwaldo van Kampen een breedvoerige analyse gaf van de 41e brief van Seneca.

Examens G.O.O. Onder voorzitterschap van Prof. C. Veenhof werd op 27 en 28 december j.l. te Enschede het examen afgenomen voor het diploma Gereformeerd Onderwijs. Als gedelegeerden van het Landelijk Verbond van Geref. Schoolverenigingen traden ditmaal op Ds J. van Raalte van Harderwijk, Dr C. Trimp van Voorburg, de heer P. van Enk van Assen en Dr J. Wesseling van Groningen.

7 leerlingen en oud-leerlingen van de Gereformeerde onderwijzersopleiding te Enschede hadden zich gemeld voor het eerste deel van dit examen; de vijf kandidaten (uitsluitend dames!) die zich voor het tweede deel hadden opgegeven, slaagden allen. Ook werden drie herexamens afgenomen.

Adressen. Maastricht: Contactadres voor de militairen: J. Hollander, Ermerikstraat 6a, Maastricht, tel. 04400-16522; **Hengelo:** Gereformeerde kerk (vrijgemaakt) J. J. Arnold, Jozef Israëlsstraat 5, telefoon 4869; **Middelstum:** scriba H. Koning, Delleweg 13, Middelstum, (geen telefoon); **Arum:** scriba M. F. van Gorkum. Oude Kerkstraat 13.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....

waarvoor wij wensen

dat het in 1962 belangrijk dichters bij zijn verwezenlijking zal mogen komen. Dit moet! Waarom? Niet omdat het zo prettig is een groot huis te bouwen. Dit zou mogelijk zijn, doch daarom gaat het de Stichting niet. Het tehuis wordt gebouwd omdat de kinderen voor wie het bestemd is daarom vragen. Zij hebben er recht op geholpen te worden.

Rechten, niet ontleend aan „de rechten van de mens”; hun rechten liggen verankerd in het woord des Heren, in het verbond dat Hij met hen heeft willen sluiten. Door hun doop zijn zij ingelijfd in de kerkgemeenschap. Aan dit in volle rechten lid zijn van die gemeenschap der heiligen ontleen zij het recht om te delen in de bezittingen van de gemeente, welke Christus hier op aarde heeft. Laten de leden van die gemeente geen verandering vormen in het komen van kinderen tot hun Heiland. **Houdt ze niet tegen,** want voor hen is het Koninkrijk Gods.

Hoe kunt U helpen?

Heeft U op Nieuwjaarsmorgen het eerste blaadje gelezen van de Gereformeerde Dagkalender? Er staat boven „EEN KORT WOORD VOOR EEN GOEDE ZAAK”.

Leg dit dringend appèl niet naast U neer. Laat dit goede woord voor een goede zaak door een goede daad worden beantwoord. Wanneer de vele duizenden lezers van de dagkalender een extra gift overmaken zal het een goede maand januari worden en een veelbelovend begin voor het nieuwe jaar.

Er zijn nog verschillende andere mogelijkheden om te helpen. Zo zouden wij gaarne in elke kerkelijke gemeente een correspondent(e) hebben. In een aantal plaatsen is die er reeds, doch in vele nog niet. Wie hierover meer wil weten zullen wij gaarne alle gewenste inlichtingen geven.

met de eerste f 150.000,—.

Toen de kerstdagen in het zicht kwamen hebben wij elkaar de vraag gesteld: „zouden wij de f 150.000,— vol maken?” Even zag het er naar uit, dat we een te hoog doel hadden gesteld. Maar, neen, de laatste dagen van het oude jaar namen spoedig de spanning weg. Er kwamen enkele grote bedragen binnen, zodat de eerste 1½ ton met een fikse stap werd gepasseerd. Er werd zo meteen een goede basis gelegd voor het tweede deel, dat gelijk moet zijn aan het eerste. Zullen wij dit aan het einde van 1962 dicht zijn genaderd? De kinderen wachten: zij rekenen op U. Laten wij hen niet teleurstellen.

Verantwoording tot en met 31 december 1962:

Ontvangen van kerken	f 129.820,88
Ontvangen van particulieren	f 24.737,15
Totaal	f 154.558,03

Bijdragen kunnen worden gestort op postrekening nr 52325 t.n.v. „Stichting Gereformeerde Kinderbescherming” te Utrecht.

CORRESPONDENTIE

over „de procedure cand. J. C. JANSE in het jaar 1944”

A. Het praeparatoir examen 28 juni 1944

In verband met overweging d. van het rapport 3 mei 1961, die op de oppervlakkige beschouwer ongetwijfeld enigszins indruk maakt, dat n.l. „de in 1944 gestelde vragen thans niet meer gesteld zouden worden na de synodale beslissing van 1959”, zal het nodig zijn het verloop van de bespreking tijdens het praeparatoir examen na te gaan. Uw vergadering zal dan om te beginnen, de waarde van bovengenoemde overweging opnieuw kunnen toetsen.

Het lijkt immers gemakkelijk om nu te verklaren, dat de toen gestelde vragen nu niet meer gesteld zouden worden — maar is uw vergadering zich bewust waar het om gaat?

Het raakt n.l. direct het leergezag van de generale synoden, zoals dat in uw kerken wordt voorgestaan.

De classis Klundert verklaart wel in het rapport, met enkele woorden, dat mij gevraagd is instemming te betuigen met de leeruitspraken van

1942 en dat ik blijk had gegeven geen instemming te willen betuigen met deze uitspraken, speciaal ten aanzien van een bepaalde zinsnede, maar, met die enkele korte bewoordingen is het niet tot een klare weergave gekomen van de werkelijke stand van zaken. Het essentiële punt van verschil wordt in feite niet rechtstreeks genoemd.

De zaken liggen aldus:

Op de bewuste vergadering van het praeparatoir examen, mocht ik dan allereerst mijn praeparatoir voorstel houden over de opgegeven tekst Gal. 6 : 14, „Maar het zij verre van mij, dat ik zou roemen anders dan in het kruis van onzen Heere Jezus Christus, door welken de wereld mij gekruisigd is, en ik der wereld”. Daarna volgde onderzoek naar mijn kennis in de vakken exegese O.T., door dr W. H. van Zuylen te Dinteloord, exegese N.T. door ds J. Wagenaar te Willemstad en dogmatiek door ds B. Telder te Breda. Nadat ik enige tijd had moeten buiten-staan, zeide de praeses, ds R. van Maare van Raamsdonk-Drimmelen, dat ik mij wellicht, onder het lange wachten allerlei hypothesen gemaakt had over de aard van mijn examen, maar dat dit in het geheel niet nodig was. „De classis was zeer tevreden over het examen en heeft met algemene stemmen geoordeeld, dat er wat het examen betreft geen verhindering was om u toe te laten. Maar, ik moet u nu enkele vragen stellen....

Toen ontspan zich het volgende gesprek:

Praeses: Betuigt ge uw instemming met de belijdenis, met de drie formulieren van enigheid.

Cand. J.: Ja met de drie formulieren van enigheid.

Praeses: Betuigt ge uw instemming met het synodebesluit van Assen, 1926?

Cand. J.: Ja, van harte.

Praeses: Stemt u in met de besluiten, zoals die genomen zijn door de synode van 1942?

Cand. J.: Wanneer ik ze mag trachten uit te leggen met de Schrift in de hand; niet wanneer ik ze moet opvatten, zoals de synode dat doet.

Praeses: Goed, de Toelichting is door de synode niet bindend verklaard en hoè de synode ze verklaart, daar behoeven we ons niet aan te houden. U onderschrijft dus de besluiten zoals ze daar liggen? Hoe zou u dat doen?

Cand. J.: Wanneer ik de zin over de wedergeboorte mag uitleggen b.v. naar Rom. 14 : 15, waar Paulus schrijft: „Verderf dien niet met uw spijze, voor welken Christus gestorven is” — zò dat ik de gemeenteleden niet voor al of niet wedergeboren houd, maar dat ik ze **broeders** noem en hen vermaan, wanneer ze van de Here afwijken en hen dan waarschuw dat het slecht zal aflopen.

Praeses: Dan verstaat u „wedergeboren” dus in een andere zin? Ik meen, of ik moet al heel slecht ingelicht zijn, dat daarover onder ons geen strijd is, dat dit begrip een vaste betekenis heeft.

Ds v. d. Linde: Inderdaad, de strijd loopt tegenwoordig niet over het begrip „wedergeboren”, maar over het „houden-voor”.

Praeses: Kunt u dus instemmen met de besluiten zoals ze daar liggen?

Cand. J.: Niet, als ik ze naar de geest van de synode moet uitleggen.

Praeses: De kandidaat zegt meer dan hem gevraagd wordt. We hebben er niet mee te maken hoe de synode ze uitlegt.

Ds Krijger (Moerdijk): Praeses, u gaat hierin te ver. De kandidaat moet zich houden aan de Toelichting, die de synode gegeven heeft.

Hierna ontstond een korte discussie tussen enige leden der classis onderling.

De HEERE verblijdde ons zeer met de voorspoedige geboorte van onze dochter en zusje

ANNE ELIZABETH (ANNELIES)

- R. VAN OORD
- A. VAN OORD-BERGEIJK
- ARTHA
- MIEKE
- AGAATHEKE
- CAROLINE
- MARIUS
- MELENE
- MARGRIET

Werkendam, 9 januari 1962

Huize „Thuishaven”.

Drukkerij Steenbergen
ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

★

Periodieken
Boekwerken
Handelsdrukwerk